

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Azərbaycanlı
migrantların
Rusiyadan köçü
başlayıb -
iki səbəb
yazısı səh.10-da

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 3-5 fevral 2024-cü il Şənbə № 21 (8394) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

Prezident Əliyev bir daha xəbərdarlıq etdi - İrəvan damışqları sıfırlayır?

Paşinyan kabineti konstitusiyayı dəyişərək Qarabağdan imtina etməyin vaxtı çatdığını anlayır, amma...

yazısı səh.5-də

"Sükut günü" nə 3 gün qalmış... - Zəfər seçkisində yüksək fəallıq gözlənilir

yazısı səh.4-də

Almaniya Azərbaycandan əl çəkmir - daha bir təxribat, martın 6-da...

yazısı səh.3-də

"Fitch Solutions":

"Bu ilin ilk yarısında Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişi imzalana bilər"

yazısı səh.6-da

Ermənistan BCM-in üzvü oldu - Azərbaycana təhdid artacaq?

yazısı səh.3-də

"Pul ver, orduya getmə..." - hərbi xidmətlə bağlı təklif keçərsə...

yazısı səh.12-də

Kırım körpüsünün sonu gəlir - "Putini bu il sürprizlər gözləyir..."

yazısı səh.13-də

Avropada internat məktəbləri ləğv edilir, Azərbaycanda isə...

yazısı səh.12-də

Politoloq:

"Rusiya-Ukrayna müharibəsinin yeganə qalibi ABŞ-dır"

yazısı səh.13-də

Legionerlərlə bağlı ilginclik - Azərbaycan futbolu nə qazanacaq?

yazısı səh.15-də

BAKIYA SANKSIYA OLMAYACAQ! -

ERMƏNİSTANA BƏD XƏBƏR

Zəngəzur dəhlizi də tezliklə açılacaq, bu məsələdə heç Ermənistanın mövqeyinin necə olmasına əhəmiyyət verilməyəcək; sabiq nazirdən maraqlı açıqlamalar

yazısı səh.6-da

Aİ Azərbaycandan keçən dəhlizə Ümidli qalıb - Transxəzərə milyardlar ayırır

Çindən Xəzərə qədər olan marşrutu alternativləşdirmək mümkün olsa da, dənizin qərbində Avropanın əlində belə imkan yoxdur: yüklər yalnız ölkəmizin üzərindən daşınmalıdır

yazısı səh.11-də

Amerikalı müşahidəçi:
"Prezident İlham Əliyevin göstəriciləri yüksək səviyyədədir"

yazısı səh.2-də

İbrahim Reisi

İran Prezidenti mümkün müharibə ehtimalından danışdı

yazısı səh.5-də

Anar İsgəndərov:
"Prezident Avropaya növbəti dərsi keçdi"

yazısı səh.7-də

Prezident: “COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi barədə qərar regional sülh gündəliyinin irəliyə aparılması kontekstində əldə edilib”

Beynəlxalq ictimaiyyətin yekdil mövqeyi ilə COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi barədə qərar ölkəmizə etimadın və hörmətin təzahürüdür.

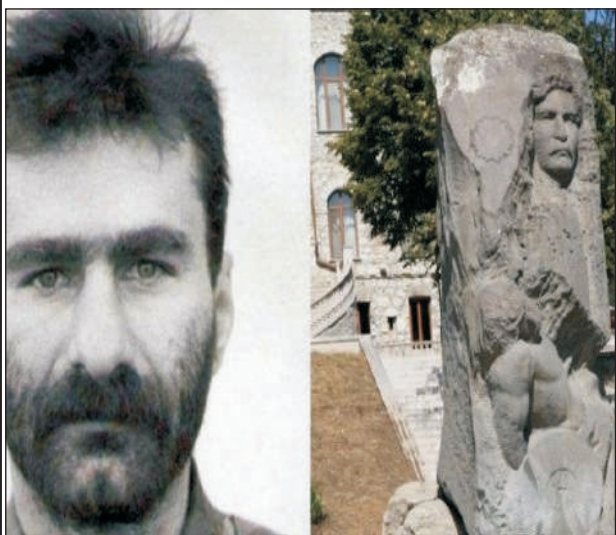
APA xəbər verir ki, bunu Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev fevralın 2-də BMT-nin İqlim Dəyişmələri üzrə Çərçivə Konvensiyasının icraçı katibi Saymon Stili qəbul edərkən bildirib.

Dövlət başçısı deyib ki, Azərbaycan tərəfi bu tədbirin uğurla keçirilməsi üçün bu təşkilatla və bütün BMT ailəsi ilə yaxından əməkdaşlıq etməyə hazırdır.

Azərbaycanın beynəlxalq tədbirlərin təşkili üzrə zəngin təcrübəsinin olduğunu vurğulayan dövlət başçısı qeyd edib ki, COP29 ölkəmizdə keçirilən və ümumiyyətlə dünyada miqyasına görə ən çox iştirakçının qatıldığı tədbirlərdən biri olacaq.

Prezident İlham Əliyev bildirib ki, Azərbaycan tərəfindən həm təşkilati, həm də tədbirin mahiyyəti nöqtəyi-nəzərindən bütün zəruri addımlar atılır və bu baxımdan ölkəmiz beynəlxalq tərəfdaşlarla sıx əməkdaşlığı yüksək qiymətləndirir. Azərbaycan Prezidenti COP29-un təşkili prosesinə könüllülərin də yaxından cəlb olunacağını deyib.

Dövlət başçısı qeyd edib ki, COP29-un Azərbaycanda keçirilməsi barədə qərar regional sülh gündəliyinin irəliyə aparılması kontekstində əldə edilib və bu da ümumiyyətlə COP-un tarixində yeni bir inkişafdır.

Erməni cəlladın Xankəndidəki abidəsi söküldü

Antiterror tədbirlərindən sonra separatçı rejimin qalıqlarının təmizlənməsi prosesi davam edir.

Musavat.com unikal-a istinadən xəbər verir ki, Xankəndi şəhərində Qarabağ cəlladlarından biri, “Bekor” ləqəbli Aşot Qulyanın abidəsi sökülüb.

Qeyd edək ki, 1992-ci ildə Ağdərə, Hadrut və bir sıra istiqamətlərdə günahsız azərbaycanlıların qanını tökən terrorçunun abidəsi Xankəndi universitetinin qarşısındakı parkda yerləşirdi.

Amerikalı müşahidəçi: “Prezident İlham Əliyevin göstəriciləri yüksək səviyyədədir”

ABŞ-ın “ORACLE ADVISORY GROUP” təşkilatı və “Vətəndaşların Əmək Hüquqlarını Müdafiə Liqası” Azərbaycan seçki mühitinin ölçülməsi məqsədilə sosioloji sorğu keçirib.

Sorğunun nəticələri ilə bağlı “ORACLE ADVISORY GROUP” təşkilatının tərəfdaşları Corc Birnbaum (George Birnbaum) və Vlada Qalanın (Vlada Galan) Şuşada mətbuat konfransı olub.

Mətbuat konfransında bildirilib ki, sosioloji sorğunun keçirilməsində əsas məqsəd prezident seçkiləri ərəfəsində əhəlinin səssizliyinə hazır olub və onların öl-kənin siyasi həyatında iştirak səviyyəsinin, seçkilərlə bağlı ictimai rəyin öyrənilməsi olub.

Sorğuya ümumilikdə Azərbaycanın müxtəlif rayonlarından 3 000 nəfər respondent cəlb edilib.

Əhəlinin prezident seçkiləri ilə bağlı məlumatlılıq səviyyəsinin öyrənilməsi məqsədilə ünvanlanmış “Hazırda ölkənin üzvləşdiyi ən vacib problem hansıdır” sualına 2,3% iqtisadi vəziyyəti, 34,9% məşğulluğu,

27,1% əməkhaqqını, 0,4% Azərbaycanın beynəlxalq arenada rolunu, 0,1% cənab-yetkarlığı, 14,1% korrupsiyayı, 6,7% təhsili, 0,2% ekologiyayı, 13,1% səhiyyəni, 1,1% işə məişət zərəkəliyini qeyd edib.

Seçicilər arasında ölkənin “düzgün istiqamətdə” getdiyi və Prezidentin yaxşı iş gördüyü barədə əminlik hissi var.

“Azərbaycanın getdiyi yolun ümumi istiqamətini necə qiymətləndirirsiniz” sualına seçicilərin 81,2%-i “düzgün istiqamət”, 12,3%-i isə “yanlış istiqamət” cavabını verib.

“Hazırkı Prezident İlham Əliyevin gördüyü işləri necə qiymətləndirərdiniz” sualına 96,0% seçici əla, 2,5% yaxşı, 0,8% qənaətbəxş cavabını verib.

Bundan əlavə, seçicilər Azərbaycanı yaşamaq üçün olduqca təhlükəsiz ölkə hesab edirlər.

“Prezident seçkiləri bu günə təyin edilsəydi və namizədlər aşağıdakı şəxslər olsaydı, kimə səs verərdiniz” sualına verilən cavablar göstərir ki, respondentlərin böyük əksəriyyəti

hazırkı ölkə rəhbərindən razıdır.

Belə ki, respondentlərin 97%-i İlham Əliyevin, 1,2%-i Zəhid Orucun, 0,7%-i Fazil Mustafanın, 0,5%-i Razi Nurullayevin, 0,3%-i Qüdrət Həsənzadənin, 0,2%-i Fuad Əliyevin, 0,1%-i isə Elşad Musayevin adını çəkib.

Respondentlərin 98,50%-i “Siz Azərbaycanda öz ərazi bütövlüyünüzü bərpa etmək üçün həyata keçirilən genişmiqyaslı hərbi əməliyyatları dəstəklədiyinizmi” sualına müsbət cavab verib. Bu rəqəm yüksək milli ruhu nümayiş etdirir.

Vlada Qalan deyib ki, “exit-poll”u bütün ölkədə keçiriləcək, bura Qarabağ regionu da daxildir.

“Biz Azərbaycanda 10 ildən çoxdur sorğu aparırıq”. Bunu isə Corc Birnbaum Şuşada keçirilən mətbuat konfransında deyib: “Bulki sorğuda Prezident İlham Əliyevin göstəriciləri yüksək səviyyədədir. Hesab edirik ki, ölkənin ərazi bütövlüyünün bərpa edilməsi İlham Əliyevin nüfuzunun daha da artmasına təsir edib”.

Ərdogan və Putinin görüşünün gündəliyi açıqlandı
Rusiya Prezidenti Vladimir Putinin Türkiyəyə səfərinin gündəliyi açıqlanıb.

“Report” xəbər verir ki, bu barədə Kremlin sözçüsü Dmitri Peskov deyib.

O bildirib ki, V.Putin Ankarada türkiyəli həmkarı R.T.Ərdoganla Ukraynadakı durumu müzakirə edəcək.

Liderlər həmçinin iki-tərəfli məsələlər və regional durum barədə danışacaqlar.

D.Peskov qeyd edib ki, Ankara Moskva ilə münasibətlərinə görə təzyiqlərə baxmayaraq, müstəqil siyasətini qoruyur.

Xatırladaq ki, daha əvvəl V.Putinin fevralın 12-də Türkiyəyə gedəcəyi bildirilmişdi.

ABŞ vətəndaşlarına Azərbaycanla sərhədə - Qərbi Zəngəzura getməmək barədə xəbərdarlıq edib

ABŞ-ın Ermənistan-dakı səfirliyinin əməkdaşlarına və onların ailə üzvlərinə xəbərdarlıq edilib.

APA xəbər verir ki, səfirliyin bu gün yaydığı xəbərdarlıqda diplomatik korpusun əməkdaşları və onların ailə üzvlərinə Bazarkeçər, Gorus, Qafan və Arazdəyəyə səfər etməməyə çağırış yer alıb.

ABŞ vətəndaşlarına Ermənistan-Azərbaycan sərhədində təhlükənin yüksək olması səbəbindən bu ərazilərə getməmək tövsiyə olunur.

Bazar iştirakçılara dair meyarlar müəyyənləşəcək

Bazar iştirakçılarına dair meyarlar və onlar tərəfindən təmin edilən mallarla bağlı dövlət ehtiyatları üzrə məsul orqana məlumat təqdim edilməsi qaydası müəyyənləşəcək.

APA-nın xəbərinə görə, bu, Prezident İlham Əliyevin “Dövlət ehtiyatları haqqında” qanunun tətbiqi barədə fərmanında əksini tapıb.

Nazirlər Kabineti 6 ay müddətində bazar iştirakçılarına dair meyarları və onlar tərəfindən təmin edilən mallarla bağlı dövlət ehtiyatları üzrə məsul orqana məlumat təqdim edilməsi qaydasını təsdiqləyib Azərbaycan Respublikasının Prezidentinə məlumat verməlidir.

Xəbər verildiyi kimi, İrəvanda yerli sakinlərdən biri (artıq həbs olunub - red.) 2-ci Dünya savaşı zamanı blokadada olmuş Leningrad uşaqlarının xatirəsinə ucaldılan memoriala qarşı vandallıq edib. Öz əməlini isə o, az önce Qarabağda ermənilərə qarşı heç bir etnik təmizləmə olmadığı haqda Rusiya Xarici İşlər Nazirliyinin sözcüsü Mariya Zaxarovanın sözlərinə etiraz olaraq törətdiyini söyləyib.

Olay haqda danışan Rusiya Dövlət Dumasının MDB işləri üzrə komitə sədrinin birinci müavini, ermənipərəst deputat Konstantin Zatulın İrəvan sakinini qınayıb və onu "başı xarab" adlandırıb. Amma eyni zamanda, erməniyə dəstək olaraq, "Qarabağda etnik təmizləmənin baş verdiyini" söyləyib.

"Kim nə deyirsə desin, Qarabağda etnik təmizləmə faktı şübhəsizdir. Ən azı o mənada ki, Dağlıq Qarabağın bütün əhalisi öz vətəni olan torpaqdakı evlərini tərk edib", - Zatulın sayıqlayıb. Bilə-bilə ki, ermənilər məhz öz xoşu ilə Qarabağı tərk ediblər.

Zatulının sıradan biri sayılmaz. Qeyd olunduğu kimi, Rusiya parlamentinin aşağı palatasında komitə sədrinin birinci müavini, Vladimir Putinin sədri olduğu hakim "Vahid Rusiya" partiyasından deputatı, onun təbliğatçılarından biridir.

Sual yaranır: Rusiya XİN-in rəsmisi Mariya Zaxarova "Qarabağda etnik təmizləməyə aid heç bir fakt yoxdur" söyləyir, Putinin partiya başı isə əksini deyir, indi bunu necə qəbul edək, Bakıya rəsmi signal, mesaj kimimi?

Politoloq Anar Əliyev "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Konstantin Zatulın bütün

Putinin partiyadaşından Bakıya "etnik təmizləmə" ittihamı - nəyin mesajıdır..

Politoloq: "Rusiya tərəfi Zatulınla bağlı, nəhayət ki, tədbir görmək haqda düşünməlidir"

dövlərdə anti-Azərbaycan mövqeyi ilə, qatı ermənipərəst bəyanatları ilə diqqəti cəlb edən, erməni lobbini təşkilatlarının maliyyəsinin təsiri altında olduğu qətiyyətlə şübhə doğurmayan korrupsiyalı şəxsdir. Konstantin Zatulın 2-ci Dünya savaşı zamanı blokadada olmuş Leningrad uşaqlarının xatirəsinə ucaldılan memoriala qarşı vandallıq edən erməni "başı xarab" adlandırsa da əslində dolayısı ilə onun müdafiəsinə qalxıb: "Çox maraqlıdır ki, Zatulın hətta Rusiyanın rəsmi mövqeyinə zidd, Rusi-

yanın Cənubi Qafqaz maraqlarına zidd açıqlamalar səsləndirib. Xüsusilə də Qarabağda ermənilərin etnik təmizləməyə məruz qalması ilə bağlı fikirlər səsləndirib və bu fikrini əks arqument qəbul etməyəcəyi ilə əsaslandırmağa çalışıb. Belə ki, çıxışı zamanı Zatulın açıq şəkildə "kimin nə deməyindən asılı olmayaraq Qarabağda etnik təmizləmə faktı var və müzakirə oluna bilməz" kimi gülüş doğuran fikir səsləndirir. Bu, artıq Zatulının nə qədər cılız hisslərlə yaşadığını, erməni lobbini təşkilatlarının maliyyəsindən nə

qədər asılı olduğunu açıq şəkildə nümayiş etdirir. Biz zənn bu şəxsin erməni maraqlarına, kor-koranə şəkildə aldığı maliyyələrin təsiri ilə erməni maraqlarına xidmət etdiyini 44 günlük Vətən müharibəsi və ondan sonrakı dövrlərdə dəfələrlə müşahidə etmişik. Ona görə də indiki açıqlaması heç təəccüblə qarşılanmır. Amma Rusiyada hakim partiyanın nümayəndəsi olan, Dövlət Dumasında yüksək vəzifə tutan bir şəxsin Rusiya dövlət siyasətinə əks, Rusiyanın Cənubi Qafqaz maraqları ilə ziddiyyət təşkil

edən bir mövqe sərgiləməsi hesab edirəm ki, kifayət qədər düşündürücüdür. Rusiya tərəfi bununla bağlı nəhayət ki, tədbir görmək haqda düşünməlidir. Çünki Zatulın kimlərinin belə sərəm, belə qərəzli, reallıqlara qətiyyətlə uyğun olmayan fikirlər səsləndirməsi 22 fevral 2022-ci ildə imzalanmış Rusiya və Azərbaycan arasında münasibətləri strateji müttəfiqlik səviyyəsinə qaldıran və dövlətlər arasındakı münasibətlərə yeni bir mərhələ gətirən müqaviləyə də ziddir. Bu, həm də iki dövlətin lidərləri arasındakı dostluq və səmimi münasibətlərin ruhuna da tamamilə ziddir. Zatulın Rusiya və Azərbaycan arasında əlaqələrə, xoş münasibətlərə mənfi təsir göstərir. Ona görə də Rusiya rəsmi qurumları tərəfindən bu məsələyə ciddi bir münasibət ortaya qoyulmalı və reaksiya verilməlidir".

Politoloq hesab edir ki, Zatulın kimisinin çağırışları Azərbaycan cəmiyyətində proseslərə bir daha xüsusilə ayıq yanaşmağı tələb edir. Zatulın kimilərinin çıxışları Azərbaycanın əldə etdiyi uğurlarla dünyanın bir çox

qüvvələrinin, ayrı-ayrı cəbhələri təmsil edən qüvvələrin barışmaq istəmədiyini nümayiş etdirir. Bu eyni zamanda Ermənistan kimi revanşizm, işğala, terrora meyilli cəmiyyətlərdə revanşizm düşüncələrinin inkişaf etməsinə, alovlanmasına xidmət edir: "Belə açıqlamalar həm də Qərb paytaxtlarından da sələndirilir ki, bu da Ermənistan cəmiyyətində yanlış təəvvülərin formalaşmasına, revanşist düşüncələrin yenidən alovlanmasına xidmət etmiş olur ki, burada başlıca hədəf bölgənin yenidən qarışdırılması, yenidən münaqişə ocağına çevrilməsi və həmin qüvvələrin özlərinin çirkin maraqlarını həyata keçirməkdir. Buna qarşı Azərbaycan dövlətinin mövqeyi birmənalı və qətiyyətlidir. Xalqımızın da mövqeyi dövlətimizin mövqeyi ilə tamamilə üst-üstə düşür. Bu mənada biz Rusiyanın rəsmi qurumlarından müvafiq izahatın verilməsini tələb etməliyik. İzahatları gözlədiyimizi çatdırmalıyıq ki, Zatulının məlum mövqeyinə Rusiya dövlətinin münasibəti necədir".

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Ermənistan BCM-in üzvü oldu - Azərbaycana təhdid artacaq?

Əsəbəli Mustafayev: "Bu, Rusiya prezidentinin Ermənistanı yolunu bağlayır"

Ermənistan fevralın 1-dən rəsmən Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinə (BCM) qoşulub. Bununla da o, Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin iştirakçısı olan 124-cü, Şərqi Avropa ölkələrindən isə 19-cu dövlət olub.

Qeyd edək ki, ötən il noyabrın 14-də Ermənistan Roma Statutunun ratifikasiya sənədini quruma təqdim edib. 2024-cü il fevralın 1-də isə onun avtomatik qüvvəyə minməsi gözləndirilir.

Noyabrın 15-də xarici işlər naziri Ararat Mirzəyan BCM katibliyinə Ermənistanın 2021-ci il mayın 10-dan məhkəmənin yurisdiksiyasını geri tarixlə tanıyacağı barədə məlumat verib.

Bəs sonra? Bu, Ermənistanə nə verəcək? Xüsusən də Azərbaycana qarşı pozucu və təxribatçı hərəkətlər, iddialar üçün, nəhayət danışılar prosesini ləngidib vaxt udmaq üçün bir şansımı? Yaxud daha Rusiya prezidenti Vladimir Putin İrəvana gedə biləcəkdir? (BCM-in onun haqda həbs qərarı var). Nə-

hayət, niyə məhz 2021-ci il mayın 10-dan yurisdiksiya tənəcə?

Yada salaq ki, rəsmi İrəvan BCM-in Roma Statutuna ən əvvəl Azərbaycanı hərbi cinayətlərdə suçlamaq niyyəti ilə ratifikasiya etdiyini bildirib.

Tanınmış vəkil Əsəbəli Mustafayev "Yeni Müsavat"a deyib ki, Azərbaycana dost olan və dost olmayan ölkələr var: "Azərbaycana dost olmayan dövlətlərdən ən əsas müdafiə vasitələri beynəlxalq məhkəmələrə üzv olmaqdır. Xüsusilə də qonşularımız həmin məhkəməyə üzv olurlarsa, bizim də bu məhkəməyə üzvlüyümüz üçün zərurət var. Beynəlxalq qurumların üzvü olan dövlətin beynəlxalq aləmdə hörməti olur. Azər-

baycanın Ermənistan başda olmaqla İran və Rusiya ilə münasibətləri yaxşı deyil. Bizə beynəlxalq müdafiə vasitələri lazımdır".

Əsəbəli Mustafayev deyib ki, Qarabağdan köçən ermənilər mülkiyyət hüququnun pozulması ilə bağlı Avropa Məhkəməsinə yüzrlərlə şikayət yollayıblar: "Bizdən isə bu qəbildən olan şikayətlər Avropa Məhkəməsinə demək olar ki, göndərilir. Qarabağdan didərgin salınan vətəndaşlara müraciət etmiş-

dim ki, onlara təmənnasız hüquqi xidmət göstərməyə hazırıq. Amma nə baş verir? Ermənilərin Qarabağda dağıtdıqları evlərimizi, qəbirstanlıqlarımızı heç bir sənədləşmə aparmadan abadlaşdırma adı altında yerlə bir edirlər. Bu isə gələcəkdə Azərbaycan üçün çox böyük problemlər yaradacaq. Çünki Qarabağda erməni vandalizminin izlərini özümüz itiririk. 1-ci Qarabağ Müharibəsindən sonra ermənilər Avropa Məhkəməsinə 5 mindən artıq şikayət göndərmişdilər. Azər-

baycandan isə 20 vətəndaşımızın şikayətini mən, 15-ni də digər vəkillər göndərmişdilər. 5 min şikayətə qarşı cəmi 35 şikayət göndərilmişdi Azərbaycandan. Avropa Məhkəməsi o zaman nəzərə aldı ki, biz tərəfdən verilən şikayətlərin 1-ni qəbul edib qərar çıxarsaydı, presedent hüququ əsasında 10 minlərlə Azərbaycan vətəndaşı həmin qərara istinad edib hüquqlarının bərpasını tələb edərdi. Ona görə də hər iki tərəfin şikayətini qəbul edib baxmadı. O zaman 35 iş göndərilmişdi, indi də Avropa Məhkəməsi ermənilərin Azərbaycana qarşı iddialarına baxırdı və bizi çökdürə bilirdilər. Azərbaycan beynəlxalq mühafizə hava-su kimi lazımdır. Çünki bu gedişatla Azərbaycana qarşı ermənilərin beynəlxalq müstəvidə basqıları artacaq. Bunun qarşısını almaq üçün bu gündən beynəlxalq məhkəmələrə üzvlük məsələləri həll edilməlidir".

Əsəbəli Mustafayev bildirib ki, Ermənistanın Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinə üzvlüyü Rusiya prezidentinin Ermənistanı yolunu bağlayır: "Ermənistan Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinə üzvlük üçün müraciət edərkən Vladimir Putinin Ermənistanı girişinin bağ-

lanması ilə bağlı belə şərh verdilər ki, bu hüququ istisna edirlər, istifadə etməyəcəklər. Ermənistan BCM üzvlüyünə qəbul edildikdən sonra isə Ermənistan mətbuatında məlumatlar yayılır ki, artıq Ermənistan rəhbərliyində fikir var ki, Putin ölkələrinə səfər edərsə, həbs olunacaq. Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsi Rusiya prezidenti Vladimir Putin barəsində həbs qərar çıxarıb. Həqiqətən tribunallın Putin barəsində qərar Rusiya prezidentinin Ukraynada apardığı müharibə ilə əlaqədardır. Bundan sonra Rusiya tərəfi Beynəlxalq Cinayət Məhkəməsinin həmin qərar çıxaran hakim və prokurorlar barədə cinayət işi başlayıb, onları axtarıb verib. Ermənistan hakimiyyəti bu qərardan öz maraqlarına uyğun istifadə edir. Bilirlər ki, Vladimir Putin Ermənistanı gəlsə, orada olan 5-ci kolon hədəfə gələ və hakimiyyətə ciddi problemlər yarana bilər. BCM-in qərarı Ermənistanın özünü hüquqi cəhətdən qoruması üçün istifadə olunur. Azərbaycanın da özünü hüquqi cəhətdən qorumaq, sığortalamaq üçün BCM-in üzvü olmalıyıq ki, hansısa bir hərbi təcavüz, terrorla üzləşdikdə beynəlxalq səviyyədə adekvat addımlar atə bilək".

□ **Elşən MƏMMƏDƏLİYEV,**
"Yeni Müsavat"

7 fevral növbədənəkar prezident seçkisinə sayılı günlər qalıb. Təhlillər göstərir ki, seçkidə yüksək seçici fəallığı olacaq. Bu da gözəniləndir. Çünki bu, sıradan bu seçki deyil və Qərbin Azərbaycana qarşı artan haqsız hücumları şəraitində baş tutacaq.

Növbədənəkar prezident seçkisi ilə əlaqədar seçki bülletenlərinin məntəqə seçki komissiyalarına verilməsi üçün ayrılan müddət artıq başa çatıb. Seçki Məcəlləsinə əsasən, dairə seçki komissiyaları səsvermə gününə əzi 3 gün qalanadək seçki bülletenlərinin məntəqə seçki komissiyalarına verilməsini təmin etməli idi.

Məzahir Pənahovun sədrliyi ilə fevralın 1-də Mərkəzi Seçki Komissiyasının növbəti iclası keçirilib. Bildirilib ki, Komissiya prezident seçkiləri ilə əlaqədar seçki günü səsvermə məntəqələrində proseslərin əvvəldən-axıradək, birbaşa və ara-

"Sükut günü" nə 3 gün qalmış... - Zəfər seçkisinə yüksək fəallıq gözlənilir

Xankəndidə seçkiyə hazırlıq prosesi başa çatıb; seçki bülletenlərinin məntəqə seçki komissiyalarına verilməsi üçün ayrılan müddət bitib

O ki qaldı işğaldan azad olunmuş ərazilərə, MSK sədri Məzahir Pənahov bu yaxınlarda bildirmişdi ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə 26 məntəqə üzrə 23 mindən artıq seçici səs verə biləcək. "Hər məntəqəyə orta hesabla təxminən 800-900 nəfər seçici düşür. Bundan əlavə, işğaldan azad olunmuş ərazilərdəki siyahılar dəqiqləşdiriləcək" deyərək o qeyd etmişdi.

nin seçki məntəqələrində, hərbi hissələrdə, cəzaçəkmə məntəqələrində də müşahidələr aparacaqlar".

O ki qaldı müşahidəçilərin fəaliyyətinə, MDB müşahidəçiləri missiyası isə seçkiyə hazırlıq üçün monitorinqin nəticələrinə dair aralıq hesabat dərc edib. Bildirilib ki, bütün səviyyələrdəki seçki komissiyaları Azərbaycanda seçkilərin keçirilməsi üçün zəruri tədbirləri görür: hər şey ölkə qanunvericiliyinə ciddi

bərabər şərait yaradılıb. Müşahidəçilər qeyd ediblər ki, Azərbaycanda təşviqat kampaniyası sakit və müntəzəm şəkildə, seçki qanunvericiliyinin tələblərinə ciddi şəkildə uyğun olaraq keçirilir. Hesabatda vurğulanı ki, mərkəzi və aşağı seçki komissiyaları, kütləvi informasiya vasitələri (KİV) ölkə əhalisini seçki kampaniyası ilə bağlı ətraflı məlumatlandırır. Aralıq hesabatda o da qeyd olunub ki, Mərkəzi Seçki Komissiyasının rəhbərliyi (MSK) və MSK Katibliyinin əməkdaşları tərəfindən mütəmadi olaraq brifinqlər və mətbuat konfransları keçirilir, seçkilərə hazırlığın gedişatı izlənilir, seçki qanunvericiliyinin normaları izah edilir: "Mərkəzi Seçki Komissiyası ölkə vətəndaşlarını seçkilərdə iştirakı çağıraraq fəal kampaniya aparır. Bu kampaniyaya televiziya və radioda müntəzəm olaraq məlumat xarakterli videoçarxların və sosial reklamların yayımı daxildir. Üstəlik, bu kampaniya həmçinin səsvermə günü barədə seçkiləri məlumatlandırmaq üçün reklam lövhələri, bannerlər və afişalardan istifadəni əhatə edir".

Vurğulanı ki, 2024-cü il yanvarın 15-dən etibarən Mərkəzi Seçki Komissiyasının "Seçki-2024" Müstəqil Media Mərkəzi fəaliyyət göstərir: "Burada yerli və xarici KİV nümayəndələri seçki kampaniyasının gedişatı ilə bağlı aktual məlumatlar əldə edə bilərlər.

MDB-nin müşahidəçi missiyasının tərkibində 169 nəfər akkreditə olunub. Buraya Belarus, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Rusiya, Tacikistan, Türkmənistan, Özbəkistan, həmçinin MDB-yə üzv dövlətlərin Parlamentləri, Assambleyası, Belarus və Rusiya İttifaqı Parlament Assambleyası, MDB İcraiyyə Komitəsinin nümayəndələri daxildir.

Uzunmüddətli əsaslarla isə 8 müşahidəçi çalışır. Onların fəaliyyətini missiyanın Bakıdakı qərargahı əlaqələndirir.

Demokratiya və İqtisadi İnkişaf Naminə Təşkilatın (GUAM) missiyası Azərbaycanda keçiriləcək prezident seçkilərini müşahidə etmək üçün fevralın 6-da tam tərkibdə Bakıya gələcək. Bu barədə qurumun mətbuat xidmətindən məlumat verilib. Bildirilib ki, 6 nəfərdən ibarət olacaq nümayəndə heyətinə GUAM-ın Baş katibi Altay Əfəndiyev, Ukrayna Ali Radasının deputatları Svyatoslav Yuraş, Mixail Papiyev, Gürcüstan parlamentinin deputatı David Matikaşvili və GUAM Katibliyinin proqram koordinatorları Teymuraz Kiladze və Səbuhi Təmirov daxildir.

Azad olunan ərazilərdə fəaliyyət göstərən sahibkarlar üçün güzəştlər açıqlanıb

İqtisadiyyat Nazirliyi yanında Sahibkarlığın İnkişafı Fondu tərəfindən "İşğaldan azad olunan ərazilərdə fəaliyyət göstərən sahibkarlara dəstək" mexanizmi hazırlanıb. Bu mexanizmin tətbiqi nəticəsində 500 milyon manat kommersiya kreditinin 90 faizədək hissəsinə dövlət zəmanətinin verilməsi nəzərdə tutulur.

"APA-Economics"-in xəbərinə görə, bunu "İşğaldan azad edilmiş ərazilərdə fəaliyyət göstərən sahibkarlara dəstək" mexanizmi ilə bağlı keçirilən brifinqdə Sahibkarlığın İnkişafı Fonduun İdarə heyətinin sədri Osman Xəliyev deyib.

O bildirib ki, bununla da faizlərin 2/3 hissəsi dövlət tərəfindən subsidiyalaşacaq.

Qeyd edək ki, fevralın 1-dən etibarən Azərbaycanın işğaldan azad edilmiş ərazilərində fəaliyyət göstərən sahibkarlar üçün zəmanət və subsidiya mexanizmi üzrə müraciət imkanı yaradılıb. Belə ki, sahibkarlar e-gov portalı və edf.gov.az saytı üzərindən "Elektron kredit və zəmanət" informasiya sistemində qeydiyyatdan keçərək mexanizmdən yararlanmaq üçün müraciət edə bilərlər.

Mexanizm çərçivəsində bu ərazilərdə investisiya layihəsi həyata keçirən sahibkarların məbləği 5 milyon manatadək, müddəti 7 ilədək, illik faiz dərəcəsi 15%-dək olan biznes kreditlərinin 90%-dək hissəsinə dövlət zəmanəti verilir. Bununla yanaşı, həmin kreditlərin illik faiz dərəcəsinin 10% bəndi 36 aya qədər müddətdə dövlət tərəfindən subsidiyalaşdırılır və kreditin müddətinin yarısından çox olmamaqla, 36 aya qədər güzəşt müddəti tətbiq edilir.

Qeyd edək ki, GUAM-ın müşahidə missiyası səsvermədən sonra seçkinin nəticələrinə dair hesabat yayacaq.

ATƏT-in Parlament Assambleyasından (PA) isə seçkinin izləmək üçün 80-dən çox müşahidəçi ölkəmizə gələcək. Bu barədə "Report"a ATƏT PA-dan məlumat verilib. Qeyd olunub ki, bu, ATƏT PA-nın 1995-ci ildən bu yana Azərbaycanda onuncu seçki müşahidəsi olacaq.

ATƏT PA-nın müşahidəçi nümayəndə heyətinin rəhbəri ATƏT PA-nın vitse-prezidenti Daniela De Ridder (Almaniya), ATƏT-in qismamüddətli müşahidə missiyasının xüsusi əlaqələndiricisi və rəhbəri isə İqtisadiyyat və Ətraf Mühit Komitəsinin sədr müavini Artur Gerasimov (Ukrayna) olacaq.

"Biz prezident seçkilərinin demokratik prinsiplərə nə dərəcədə uyğun olduğunu, azad səsvermə prosedurlarının, ədalətli atmosferin, medianın əlçatanlığının və nəticələrin dəqiq izlənilməsinin təmin olunmasına nəzarət üçün ATƏT DTİHB missi-

yası ilə sıx əməkdaşlıq edirik", - D.De Ridder bildirib.

Azərbaycanın Amerika Birləşmiş Ştatlarındakı səfirliyi növbədənəkar prezident seçkisi ilə əlaqədar Azərbaycan vətəndaşlarına müraciət ünvanlayıb. Azərbaycanın ABŞ-dəki diplomatik missiyasının "X" sosial şəbəkədəki müraciətdə bildirilib ki, 7 fevral növbədənəkar Azərbaycan Respublikası Prezidenti seçkiləri ilə əlaqədar səfirlikdə seçki məntəqəsi yaradılıb:

"ABŞ-də daimi və ya müvəqqəti yaşayan, o cümlədən seçki günü bu ölkədə olacaq 18 yaşını tamamlamış, aktiv seçki hüququna malik vətəndaşlarımız 7 fevral 2024-cü il saat 8:00AM-7:00PM (EST) arası etibarlı Azərbaycan Respublikası ümumvətəndaş pasportu və ya şəxsiyyət vəsiqəsi ilə Səfirlikdə yaradılmış məntəqədə öz səsvermə hüquqlarından istifadə edə bilərlər", - paylaşımında qeyd edilib.

■ Nigar HƏSƏNLİ, "Yeni Müsavat"

sikəşilmədən izlənilməsi məqsədilə, keyfiyyətli və fasiləsiz yayım imkanlarının təmin edilməsi üçün zəruri olan texniki və digər şərtlər çərçivəsində 119 seçki dairəsi üzrə 1000 seçki məntəqəsində veb-kameralar quraşdırılmasına qərar verib.

Xüsusi Rabitə və İnformasiya Təhlükəsizliyi Dövlət Xidmətinin rəis müavini Allahverən İsmayilov jurnalistlərə açıqlamasında bildirib ki, fevralın 7-də Azərbaycanda keçiriləcək prezident seçkisinə tətbiq olunacaq bütün informasiya texnologiyası qurğuları, video-foto və digər avadanlıqların hamısı ən yeni nailiyyətləri özündə birləşdirir: "Qısa müddətdə 6 000-dən çox məntəqə müasir informasiya kommunikasiya sistemləri və dayanıqlı internetlə təmin edilib. 1000 məntəqədə müşahidə kameraları quraşdırılıb. Qurğu və avadanlıqlarımız o qədər müasirdir ki, qarşıdan gələn bir neçə onilliklərdə onlardan istifadə imkanımız olacaq", - deyərək o qeyd edib.

Növbədənəkar prezident seçkilərində müşahidə üçün veb-kamera quraşdırılan seçki məntəqələrində siyahısı dərc olunub. 119 seçki dairəsi üzrə 1000 seçki məntəqəsində veb-kamera quraşdırılıb. Siyahı Mərkəzi Seçki Komissiyasının saytında yerləşdirilib.

Son məlumata görə, Şuşada 1 189 nəfər, Xankəndidə 800-900 seçici, Zəngilan şəhərində ümumilikdə 32 min 50 nəfər səsvermə hüququndan istifadə edə biləcək.

İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkil (Ombudsman) Aparatının və Mərkəzi Seçki Komissiyasının (MSK) birgə əməkdaşlığı çərçivəsində növbədənəkar prezident seçkiləri ilə əlaqədar "Vətəndaşların seçki hüququnun təmini" mövzusunda maarifləndirmə tədbirləri davam etdirilir. APA-nın Naxçıvan bürosu xəbər verir ki, bu istiqamətdə növbəti dəyirmi məsələ Naxçıvan şəhərində təşkil olunub. Ombudsman çıxışında seçki prosesi ilə bağlı tədbirlər planı hazırladıqlarını və bu istiqamətdə tədbirlərin keçirildiyini bildirib: "İlk dəfə olaraq bu seçkilər suveren Azərbaycanın bütün ərazilərində keçiriləcək. Bu, həm də qürurverici məqamdır. Azərbaycan tarixi ədalətli bərpa etdikdən sonra keçirilən bu seçki tarixə yazılacaq. Seçkidə prioritet hüquqlardan olan seçki hüququnun təmini önəmlidir. Demokratiyanın əsas göstəricisi olan seçki sisteminin inkişafı üçün maarifləndirici yöndə silsilə tədbirlər təşkil olunub. Eyni zamanda seçki günü Ombudsman Aparatına daxil olan müraciətlər araşdırılacaq. Ombudsman Aparatının əməkdaşları həmçinin

şəkildə uyğun təşkil olunub. Seçki kampaniyasının monitorinqi çərçivəsində MDB-dən olan uzunmüddətli müşahidəçilər ölkə ərazilərində -Abşeron, Ağsu, Goranboy, Qobustan, Quba, Qusar, Cəlilabad, Yevlax, İmişli, İsmayıllı, Lənkəran, Masallı, Sabirabad, Salyan, Siyazan, Ucar, Xaçmaz, Şabran, Şamaxı rayonları, Naxçıvan MR, Bakı, Gəncə, Yevlax, Lənkəran, Şirvan şəhərlərində olub, dairə və məntəqə seçki komissiyalarının işi ilə yaxından tanış olublar. Komissiyaların səsvermənin təşkili üçün zəruri olan rabitə vasitələri, ofis avadanlığı və s. ilə təmin olunduğu bildirilib. Hesabatda vurğulanı ki, müşahidə missiyası seçki prosesinə və dövlətin daxili işlərinə qarışmadan Azərbaycan qanunvericiliyini, Birlik çərçivəsində qəbul edilmiş sənədləri rəhbər tutmaqla öz funksiyalarını sərbəst və müstəqil şəkildə həyata keçirir.

MDB-dən olan müşahidəçilər seçkilərə hazırlığın monitorinqi çərçivəsində Mərkəzi Seçki Komissiyası və Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin rəhbərliyi ilə seçki kampaniyasının gedişatı müzakirə ediblər. Prezidentliyə namizədlərin təşviqat qərargahının nümayəndələri ilə görüşlər keçirilib. Hesabatda həmçinin, bildirilib ki, bütün prezidentliyə namizədlərə seçki-qabağı təşviqat aparmaq üçün

“Azərbaycan Konstitusiyasına düzəlişlər edilməli və bu, Ermənistanla güzgü prinsipi əsasında olmalıdır”. “Yeni Müsavat” xatırladır ki, bu sözləri Ermənistan parlamentinin spikeri Alen Simonyan deyib.

“Növbəti dəfə Ermənistan rəsmilərindən yeni konstitusiyaya ehtiyacın nə dərəcədə Bakının tələbi ilə bağlı olduğunu soruşmaq istəyəndə bilin ki, danışıq aparən erməni rəsmilər də Azərbaycan Konstitusiyasına dəyişikliklərin zəruriliyini gündəmə gətirirlər. Azərbaycan Konstitusiyasında da güzgü effekti ilə dəyişdirilməli olan müddəalar var”, - Simonyan iddia edib. Onun sözlərinə görə, Ermənistan tərəfi hər hansı danışıqları güzgü effektivində aparır: “Əgər bu danışıqlar zamanı hər hansı təkliflər irəli sürülürsə, o zaman gələcək davamlı sülh naminə onlar həm Ermənistanı, həm də Azərbaycanı narahat etməlidir”. Az öncə bənzər fikri XİN başçısı Ararat Mirzoyan səsləndirmişdi. Aydındır ki, söhbət Azərbaycan Respublikasının Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin varisi olması haqda müddəadan gedir. Ancaq gerçək belədir ki, Azərbaycan Konstitusiyasında hazırkı Ermənistan Respublikasının hər hansı ərazisinin adı keçmir. Baş nazir Nikol Paşinyanın sözlərinə görə, “Təsəvvür edin ki, qırmızı paltar da öküzlərin olduğu yolda gedirik. Paltarımızı dəyişməsək, keçməyəcəyik”. Onun fikrincə, çoxları birbaşa deyir ki, Konstitusiyaya dəyişikliklər Azərbaycanın təzyiqləri ilə bağlıdır: “İstənilən hökumət ölkənin təhlükəsizliyini hansı konsepsiya ilə təmin edəcəyini başa düşməlidir. Xarici təhlükəsizlik təhdidinə səbəb olan problemləri və məqamları qeyd etmək lazımdır. Bilirik ki, aqressiv bir mühitdəyik, vəzifəmiz ətrafımızın bizə qarşı niyə aqressiv olduğunu anlamaqdır”.

Ermənistan konstitusiyasına görə, keçmiş DQMV onun ərazisi sayılır, Türkiyənin 6 vilayətinə, hətta Gürcüstan torpaqlarına iddia edilir və gerbində qardaş ölkədəki Ağrı dağı əks olunub. Bu gelişmə nədən xəbər verir, İrəvan danışıqları tam sıfırlamaq kursu götürüb, yoxsa hər dəfə Azərbaycanın haqlı tələbini “neytrallaşdırmaq” üçün “güzgü effektiv” uydurma şərt irəli sürəcək? Yeri gəlmişkən, prezident İlham Əliyev fevralın 1-də Parlamentlararası İttifaqın Baş katibi Martin Çunqonqu qəbul

Prezident Əliyev bir daha xəbərdarlıq etdi - İrəvan danışıqları sıfırlayır?

Paşinyan kabineti konstitusiyayı dəyişərək Qarabağdan imtina etməyin vaxtı çatdığını anlayır, amma Bakıdan da adekvat addım gözləyir - deputat və analitiklərin dərin təhlili

edərkən bu məsələyə bir daha toxunaraq deyib ki, artıq Azərbaycanla Ermənistan arasında de-fakto sülh var və bir neçə aydır ki, iki ölkənin sərhədində sakitlik hökm sürür. Amma onun sözlərinə görə, bu prosesi məntiqi yekunlaşdırmağa nail olmaq üçün sülh müqaviləsi imzalamaq və Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddialarına son qoymaq lazımdır. Bu kontekstdə dövlət başçısı vurğulayıb ki, Ermənistanın Müstəqillik Bəyannaməsində Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinin Ermənistana birləşdirilməsi və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün pozulması ilə bağlı birbaşa çağırışlar var və bu sənədə istinadlar Ermənistan konstitusiyasında da əksini tapıb. Həmçinin Ermənistanın digər hüquqi sənədlərində ölkəmizə qarşı ərazi iddiaları, Ermənistanın qoşulduğu bir çox konvensiyalar və digər sənədlərdə Azərbaycanın Qarabağ üzərində suverenliyini tanımayan çoxsaylı qeyd-şərtlər var. Azərbaycan Prezidenti qeyd edib ki, bu iddialara son qoymaqla, Ermənistan konstitusiyasına və digər hüquqi sənədlərə müvafiq dəyişikliklər edilsə, sülhə nail olmaq olar. Bütün bunlardan Ermənistan nəticə çıxaracaq mı, nəhayət, sözdən işə keçəcək mi?

Azərbaycan Demokratik İslahatlar Partiyasının (ADİP) sədri, deputat Asim Mollaza-

də “Yeni Müsavat”a qeyd etdi ki, Ermənistan hər şeyi uzadacaq, siyasi oyunlarını davam etdirəcək. A.Mollazadənin fikrincə, buna səbəb Ermənistan hökumətinin sülh müqaviləsini imzalamaqdan qorxmasıdır: “Rəsmi İrəvan gözəl bilir ki, erməni diasporası ölkədə özünü müxalifət adlandıran hərbi cinayətkarlara dəstək verə bilər. Bu da nəticədə siyasi elitənin terror olunmasına, hərbi çevrilisə gətirib çıxaracaq. Sözsüz ki, Ermənistan siyasi oyunlarına son qoyub sülh sənədini imzalamaqlıdır, amma qorxusundan bu addımı atmır. Yəni zəifliyini, 1999-cu ildə sülh tərəfdarı olan Ermənistanın baş naziri, spikeri parlamentə öldürüldülər. Paşinyan hakimiyyəti də bu terrorun təkrarlanmasından ehtiyat edir”. Deputat bildirdi ki, məhz bu səbəbdən Ermənistan rəsmiləri yeni uydurmalarla çıxış edirlər: “Azərbaycan konstitusiyasında nəyi dəyişməlidir? İrəvan özü dəyişməlidir ki, Türkiyə və Azərbaycanla normal münasibətlər qurulsun. Ancaq beynəlxalq ictimaiyyəti aldatmağa davam edirlər, nəticə etibarilə sülh sənədini imzalamaqdan boyun qaçıracaqlar”.

Siyasi şərhçi Aqşin Kərimova görə, 10 noyabr bəyannatının müddəalarından irəli gələn məsələləri Azərbaycan gələcək sülhə nail olmaq üçün nəzərdə tutulan addımlarla həll edir: “Deməli, əsas nizamlayıcı xassə Azərbay-

nın Konstitusiyada əksinə rəzi olubsa, indi erməni cəmiyyətini bu fikirdən daşıdırmaq da Paşinyanın üzərinə düşən ağır məsuliyyətdir. Bu məsuliyyətdən qaçış isə regional eskalasiyadakı risk mənbələrindən birinə qahmar çıxmaqdır. Azərbaycanın bu variantda hansı addımlarla irəliləyəcəyini onun kəşfiyyat imkanları, diplomatik səyləri, siyasi iradəsi və hərbi qüdrəti kompleks şəkildə müəyyənələşdirəcək”.

Siyasi icmalçı Asif Nərimanlı düşünür ki, Əliyev sülh üçün Ermənistanın konstitusiyası və müstəqillik bəyannaməsinin dəyişdirilməsi şərtini irəli sürüb: “Bu iddialar konstitusiyadan götürülmədiyi təqdirdə sülh sazişinin imzalanması mümkün deyil, hətta Paşinyan hakimiyyəti sülhə imza atsa belə, hakimiyyət dəyişikliyi baş verəndə yeni qüvvələr konstitusiyaya əsasən ərazi iddialarını yenidən davam etdirəcək. Bu

baxımdan, təkcə sülh sazişinin imzalanması ilə iş bitmir, Ermənistanın ərazi iddiaları hüquqi sənədlərindən də təmizlənməlidir. Artıq rəsmi Bakı bunu tələb kimi irəli sürür. Ermənistanda yeni konstitusiyanın qəbul edilməsi müzakirələrinin başlanması isə Bakının tələbini nəzərə aldıqlarını göstərir”. Ekspertin sözlərinə görə, maraqlı məqam Ermənistanın Azərbaycandan da bunu tələb etməsidir: “Simonyan iddia edir ki, “Azərbaycan Konstitusiyasında, Azərbaycanın hüquqi aktlarında da dəyişdirilməli olan müddəalar var”. Hansı müddəalardan danışdığını açıqlamayıb. Çünki Azərbaycan Konstitusiyasında, yaxud müstəqilliyin bərpası haqda bəyannamədə Ermənistan üçün təhlükə ola biləcək, yaxud onları maraqlandıra biləcək müddəə yoxdur. Ermənistanın müstəqillik bəyannaməsində isə qondarma “miatsum”dan bəhs olunur, açıq şəkildə Qarabağa iddia edilir və konstitusiyaya bu bəyannamənin müddəalarının icrasını vəzifə olaraq müəyyənləşdirir. Simonyanın iddiasının Ermənistan siyasi seqmentində yeni konstitusiyaya istəyinin Bakının sifariş olduğu haqda ittihamlara qarşı hesablanmış kimi görünür”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
“Yeni Müsavat”

İran Prezidenti mümkün müharibə ehtimalından danışır

İran Prezidenti İbrahim Rəisi mümkün müharibə ehtimalından danışır. APA xəbər verir ki, Hörmüzqanda səfərdə olan İbrahim Rəisi bildirib ki, İran müharibəyə başlamayacaq, amma kimsə hücum etməyə cəhd etsə, ona sərt cavab veriləcək.

“Əvvəllər nə vaxt İranla danışmaq istəsələr, hərbi variantın masa üzərində olmasından danışdılar. İndi isə deyirlər ki, bizim İranla münasibətlər etmək niyyətimiz yoxdur. Biz müharibəyə başlamayacağıq, amma kimsə hücum etməyə cəhd etsə, sərt cavab alacaq”, - Rəisi qeyd edib.

Qeyd edək ki, “New York Times” yazır ki, İranın Ali Rəhbəri Seyid Əli Xamenei ABŞ-la birbaşa toqquşmadan qaçmaq üçün aydın göstərişlər verib. Nəşrin xəbərinə görə, İranın Ali Milli Təhlükəsizlik Şurası bu həftə fəvqəladə iclas keçirərək İraqda İrana yaxın qüvvələrin İordaniyada ABŞ-nin 3 əsgərinin ölümünə və 40-dan çox əsgərinin yaralanmasına səbəb olan hücumdan sonra ABŞ-nin cavab addımı atacağından dərin narahatlığını ifadə edib.

Xəbər verildiyi kimi, Avropa İttifaqı yeni irimiqyaslı investisiya proqramının anonsunu verib. Avropa Komissiyası və Avropa İnvestisiya Bankı regiondan Rusiyadan yan keçən nəqliyyat dəhlizi yaratmaq üçün Mərkəzi Asiyada strateji nəqliyyat infrastrukturuna 1,5 milyard avro sərmayə qoymaq niyyətindədir. Söhbət Transxəzər dəhlizindən gedir. Bu dəhliz Mərkəzi Asiyadan, Xəzər dənizindən və Azərbaycandan Gürcüstanın Qara dəniz limanlarına və Türkiyənin Aralıq dənizi limanlarına keçəcək.

Brüsseldə baş tutan sonraya təsadüf edir. Bu o deməkdir ki, Azərbaycana qarşı sanksiya çağırışları elə çağırış olaraq qalacaq. Bu, ölkəmizə qarşı erməni diplomatiyasının növbəti fiaskosu sayıla bilər. Rəsmi İrəvan, nəhayət, nəticə çıxaracaqmı? “Fransa Senatının hökumətdən Azərbaycana qarşı sanksiyalar tətbiq etməyi tələb edən qətnaməsi sadəcə, arzudur. Bu arzular gerçəkləşəcəkmi? Təbii ki, yox. Nə Avropa, nə də Fransa onları həyata keçirəcək. Çünki sanksiya tətbiqinin arzu olunan nəticələrə gətirib çıxaracağına əmin deyillər. Yaxın əlaqələrimiz olan Ermənistanla əsgərlərimizi göndərmək mümkün idi, amma bir tərəfdən Rusiyadan, digər tərəfdən NATO üzvü Türkiyədən qorxduğumuz üçün hələ də bunu etməmişik. Avropa, o cümlədən Fransa Türkiyədən çox qorxur”. Bu fikir isə Fransanın “Le Figaro” nəşrinin redaktor müavini, qatı ermənipərəst Jan-Kristof Byuissona məxsusdur.

Sabiq maliyyə naziri, iqtisadçı professor Fikrət Yusifov isə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Şərqlə Qərbi birləşdirəcək ən qısa və iqtisadi cəhətdən ən sərfəli yol Azərbaycan üzərindən keçir: “Bu yola hansı adı verilsə versinlər, o, Şərqlə Qərbi birləşdirən və alternativ olmayan ən sərfəli yoldur. Azərbaycan üzərindən keçən bu yolun alternativ, onun Rusiya və ya İran üzərindən keçən xətləri olsa da onların heç biri parametrlərinə görə Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizi ilə müqayisə edilə bilməz. Qərbin Rusiyaya və İrana hansı səviyyədə güvəndiyini hər kəs bilir. Bu səbəbdən həmin ölkələr üzərindən keçərək, şərqə qərbi birləşdirəcək yollar Avropa İttifaqının və ABŞ-ın maraq dairəsində deyil. Söhbət bu ölkələr üzərindən keçən yolların Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizindən bir qədər uzun olmasından da getmir. Sadəcə olaraq Rusiya və İran istədikləri vaxt bu kommunikasiyalardan Avropaya və ABŞ-a təhdid vasitəsi kimi istifadə edə bilərlər. Yeni hər iki avtoritar ölkə üçün bu adi bir haldır.

Azərbaycan Cənubi Qafqazın açar ölkəsidir. Bunu Avropada da Amerikada da siyasi elita çox yaxşı bilir. Azərbaycan bu gün qoca qitənin cənub şərqində yerləşən ölkələrin qaz təminatını həyata keçirən bir ölkədir. Azərbaycan bu gün özündə və qonşu ölkələrdə istehsal ediləcək yaşıl enerjini Şərqi Avropa ölkələrinə çatdırmaq üçün Qara dənizin dibi ilə çəkiləcək yeni enerji xətti kimi bir meqalayihəyə start verib. Azərbaycanı Cənubi Qafqazın dalanında yerləşən, yanaq-enerji resursları olmayan, ambisiyası, siyasi cəhətdən və siyasi əxlaqsızlığı başdan aşan, bölgədə olan ölkələrə qarşı əsassız torpaq iddiaları ilə nəfəs alan, Ermənistan adlı qondarma bir ölkə ilə müqayisə etmək Fransa və onun fitnəsinə uyan AŞPA kimi qondarma təsisatların sərəməliyindən başqa heç nə deyil”.

Bakıya sanksiya olmayacaq! - Ermənistanla bəd xəbər

Zəngəzur dəhlizi də tezliklə açılacaq, bu məsələdə heç Ermənistanın mövqeyinin necə olmasına əhəmiyyət verilməyəcək; sabiq nazirdən maraqlı açıqlamalar

Sabiq nazirin sözlərinə görə, Avropa Birliyi və onun aparıcı dövlətləri də çox yaxşı bilirlər ki, Azərbaycan istəmədən Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin uğurla çalışması mümkün deyil. Sual olunur bəs onda Azərbaycana qarşı Qərbin bu basqıları kimə lazımdı? Bunlar hamısı siyasi gedişlər, siyasi oyun-bazlıqlardır: “Dəfələrlə demişəm, Qərbin Ermənistan sevgisi adlı heç nə yoxdur. Qərb sadəcə olaraq Ermənistan adlı bir alətdən istifadə etməklə bu bölgədən Rusiyanı vurub çıxartmaq və burada əsaslanmağı hədəfləyib. Fransanın bu sırada hər kəsdən daha çox canfəşanlıq etməsinin əsas səbəbi isə budur ki, xarici siyasəti riyakarlıq üzərində qurulmuş bu ölkə, Afrika-dan vurulub çıxarıldıqca ona hansı yolla olursa-olsun dünyanın resurslarla zəngin digər bölgələrində möhkəmlənmək lazımdır. Fransa Avropada ən çox atom elektrik stansiyaları olan, bu stansiyalar vasitəsilə ən çox elektrik enerjisi istehsal edən və bu enerji ilə Avropanın tələbatının böyük bir hissəsini ödəyən bir ölkədir. Fransaya bu stansiyaların davamlı fəaliyyəti üçün uran lazımdı. Rusiya ilə Avropa İttifaqının və Fransanın indiki münasibətləri kontekstində, bu xammal yalnız Qazaxıstan və Özbəkistandan almaq mümkündür. Emmanuel

Makronun bu yaxınlarda Özbəkistana və Qazaxıstana səfəri də təsadüf deyildi. Bu resursu almaq-yeni onu əldə etmək məsələsinin bir tərəfidir, bundan daha mühüm tərəf, onu Fransa-ya çatdırmaqdır. Bax, bu yol Cənubi Qafqazdan və ilk növbədə Azərbaycandan keçəcək Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizidir.

Bütün bunlar ortada olduğu bir təqdirdə, Fransanın Cənubi Qafqaza soxulmaq üçün dəridən-qabıqdan çıxmasının səbəbləri tam aydınlaşır. Fransa bu regiona girə biləcəyinə və bunu Qarabağda yaşayan erməni azlığının “hüquqlarını və təhlükəsizliyini təmin edən” bir tərəf kimi nail olacağına çox inanmışdı. Lakin Ordumuz 44 günlük müharibədə Ermənistan ordusu-nu darmadağın etdi, bunun ardınca isə keçən ilin sentyabr ayında bir günlük antiterror əməliyyatı ilə Qarabağ torpaqlarımızda separatizmin kökünü birdəfəlik kəsib atdı. Bununla da Azərbaycan Qərbin və təbi ki, ilk növbədə Fransanın Cənubi Qafqaz arzularını dəfn etmiş oldu. Qərb və onun Azərbaycana qarşı əsas “sözçüsü” Fransa bunu gözləmədi. Ona görə də indi mümkün olan və olmayan bütün addımları atırlar ki, əvvəlki durumu hər hansı bir formada bərpa edə bilsinlər. Azərbaycan Prezidenti bu yaxınlarda əbə

yere demədi ki, biz böyük layları tərptədik”.

F.Yusifov qeyd etdi ki, bu gün AŞPA kimi bir lüzumsuz alətin vasitəsilə Azərbaycana təzyiq etməyə qalxmaq artıq böyük sürət yığmış qatarın ardınca ayağı yalın qaçmaq qədər axmaqlıqdır. Azərbaycan Cənubi Qafqazın və deməli Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinin açar ölkəsidir. Bu açar olmadan şərqə qərbi birləşdirən əsas yolun işləməsi də mümkün deyil. Bu yolla Çindən Qazaxıstan sərhədlərindən yüklərin 15 gün ərzində Avropaya çatdırılması daşımalarında inqilab deməkdir: “Daşımaların zamanının 3-3,5 dəfə qısalması isə əlavə yüz milyardlarla mənfəət deməkdir. Odur ki, Zəngəzur dəhlizi də tezliklə açılacaq. Bu məsələdə heç Ermənistanın mövqeyinin necə olmasına əhəmiyyət verilməyəcək. Bu meydanda yüz milyard dollarla ölçülən mənfəətdən söhbət gedir, dalanda yerləşən, iqtisadiyyatı 20 milyard dollar səviyyəsində olan, cılız bir ölkə nə edə bilər ki? Zəngəzur dəhlizi ətrafında Ermənistanın mövqeyi Qərbə maraqlı ola bilməz. Fransa kimi ölkənin Azərbaycan üzərindən keçən kommunikasiyalardan pay almaq istəyi isə artıq heç vaxt reallaşa bilməyəcək”.

✎ Etibar SEYİDAĞA,
“Yeni Müsavat”

“Fitch Solutions”: “Bu ilin ilk yarısında Azərbaycanla Ermənistan arasında sülh sazişi imzalana bilər”

Biz inanırıq ki, 2024-cü ilin birinci yarısında Azərbaycan və Ermənistan arasında sülh sazişi əldə edilə bilər.

“APA-Economics” xəbər verir ki, bu barədə “Fitch Solutions”-un Azərbaycanla bağlı proqnozunda bildirilib.

“Çox güman ki, sülh sazişində onun Naxçıvan anklavına Zəngəzur dəhlizinin yaradılmasına Azərbaycanın nəzarətini gücləndirmək müddəaları daxil olacaq. 2023-cü ilin sentyabrında Qarabağda uğurlu hərbi əməliyyatdan sonra Azərbaycan qısa və ortamüddətli perspektivdə regional təhlükəsizliyini gücləndirərək, parçalanmış separatçı region üzərində öz üstünlüyünü bərpa edib. 2024-cü ilin yanvarında keçmiş Dağlıq Qarabağ Respublikasının ləğvi bunun bariz nümunəsidir”- “Fitch Solutions”-un şərhində əlavə edilib.

FS həmçinin, prezident İlham Əliyevin 2024-cü il fevralın 7-də keçiriləcək prezident seçkilərində rahat qələbə qazanacağını proqnozlaşdırıb: “Prezident İlham Əliyevin siyasi hakimiyyətinə ciddi şəkildə rəqib olacaq qüvvələr yox dərəcəsindədir”.

"Baxış bucağı"

Deputat, tarix elmləri doktoru, professor Anar İsgəndərov "Yeni Müsavat"a müsahibəsində Ermənistan rəhbərliyinin revanşa köklənmiş açıqlamalarına cavab olaraq tutarlı tarixi arqumentlər səsləndirib, ciddi suallar qoyub, hətta erməni, rus, avropalıların bizim haqlı olduğumuzu təsdiqləyən mənbələrindən bəhs edib. Müsahibəni təqdim edirik:

- Anar müəllim, Prezident İlham Əliyev Avropa İttifaqının rəhbərini qəbul edərkən ermənilərə havadarlıq edərək Azərbaycana qarşı qərəzli qətnamə qəbul edən Avropa Şurası Parlament Assambleyasına ciddi mesajlar ünvanladı, əks təqdirdə, Azərbaycanın bəzi Avropa qurumları ilə yollarının ayrılacağı barədə xəbərdarlıq ifadə olundu. Siz bu xəbərdarlığın perspektivini necə görürsünüz, Avropa təşkilatı ziyanın yarısından qayıdacaq mı?

- Əslində dövlət başçısı ümumiyyətlə, Avropanın nüfuzlu təşkilatlarına mesaj verdi. Mesajın mahiyyəti nədir? Azərbaycan Avropa ailəsinə daxil olub, Avropa ailəsinə daha da zənginləşdirib. Əgər Avropa ailəsi Azərbaycana qısqanırsa, Azərbaycanın haqqını və hüququnu qəbul etmərsə, onu tapdayırsa, onda Azərbaycanın Avropa təşkilatlarına ehtiyacı yoxdur. Azərbaycan Avropanın nüfuzlu təşkilatlarına nüfuzuna görə daxil olmuşdu. Çünki dünyanın ən demokratik dövlətlərindən biridir. Necə demokratik dövlət? Müsəlman şərqində ilk Cümhuriyyəti, həm də parlamentli Cümhuriyyəti quran bizik. Dünya tarixində rəngindən, ırqından, cinsindən asılı olmayaraq, Azərbaycanda 18-20-ci illərdə kimlər yaşayıbsa, Azərbaycan parlamentin hər birinə bir yer verib. Halbuki, bir millət vəkilinə, məbusu-milliyə 40 min seçici düşürdü. Hansı ki, nə polyakların, nə yəhudilərin, nə gürcülərin, nə almanların bu qədər seçicisi yox idi. Dövlətin demokratikliyinə bax, Avropaya nümunəvi ola bilən hərəkətə bax: hərəsinə bir yer. Və ya 1919-cu ilin iyulunda biz hələ Avropanın yuxusuna girmədik, seçkilərdə qadın və kişilərə bərabərlik verdik. Dövlət başçısı da bir tarixçi, siyasi xadim, Ali Baş Komandan olaraq Avropaya növbəti dərsi keçdi. Azərbaycan heç neyi itirmir. Azərbaycan inkişaf etmiş dövlətdir. İtirən, nüfuzuna ləkə salan Avropadır. Avropanın o dövlətləri ki, onların hansının tarixinə baxırsan, o tarixin 18, 19, 20-ci əsrləri qanla yazılıb. Dünyada ilk insan qanını kütləvi tökən Avropa ölkələridir. Onun cırıdan Niderlandı, böyük Fransası, Almaniyasıdır və o biriləri. Əslində bu dövlətlər dünya xalqlarına zülm ediblərsə, qətlam, soyqırımı törədiblərsə, bu gün onların haqqı varmı ki, bizə "orda oturmağın, burda oturun, orda sizin üçün yer yoxdur", desinlər. Dövlət başçısının dünənki çıxışı da onu göstərdi ki, Azərbaycan xalqı öz yolunda uğurla irəliləyir. Azərbaycan xalqı öz hüququnu, haqqını və qazandıqlarını heç kimlə bölüşmək istəmir. Kim Azərbay-

"Prezident Avropaya növbəti dərsi keçdi" - deputat

Anar İsgəndərov: "Erməni 70-ci illər xəritəsinə istinad eləsin, amma ondan soruşmaq lazımdır, 1918-20-ci illərdə mövcud olan Cümhuriyyətin ərazisi nə qədər idi?"

"Tarixçi alimdən sensasion açıqlamalar: "Ey ədalətsiz dünya, bax, əgər erməni burada güc sahibiydisə, erməniyə dərin məhəbbəti olan rus çarı və onun generalı Sisyanov o müqaviləni erməni ilə bağlayardı, niyə İbrahimxəlil xanla bağlayırdı?"

cana dostdursa, onunla dostdur, kimin Azərbaycana münasibətdə sərt siyasəti varsa, Azərbaycan o siyasəti qəbul etmir və qəbul etməyəcək. Çünki bugünkü Azərbaycan 1990-cı ilin Azərbaycanı deyil ki, 1 milyon qaçqın-köçkünün olusun, torpaqlarının 20 faizi işğal olunsun, hakimiyyət uğrunda mübarizə getsin, ərazisi, iqtisadiyyatı və ordusu olmasın. Bu gün dünyada nümunə ola bilən bir Azərbaycan var.

- Dövlət başçısı onu da bildirib ki, Ermənistanın müstəqillik haqqında bəyannaməsində Azərbaycanın Qarabağ bölgəsinin Ermənistanla birləşdirilməsinə və Azərbaycanın ərazi bütövlüyünün pozulmasına birbaşa çağırışlar var və bu sənədə istinadlar da Ermənistanın Konstitusiyasında öz əksini tapıb. Prezident qəti şəkildə ifadə edib ki, bu iddialara son qoyuldu, Ermənistan Konstitusiyasında və digər normativ-hüquqi sənədlərdə dəyişikliklər edildiyi halda sülhə nail oluna bilər. Artıq Paşinyan da bu mövzuda danışımağa başlayıb. Bu barədə tarixçi nöqtəyi-nəzərindən mövqeyiniz necədir?

- Ümumiyyətlə, erməni qədər mərkli və hiyləgər xalq yoxdur. Ağır ifadədir, amma deyirəm. Nə üçün? Tarixin bütün dövrlərində erməni heç

bir zaman öz sözünün sahibi olmayıb. İmza qoyub, ona riayət etməyib. Elə 1918-20-ci illərdə Zəngəzurla bağlı bu tarix bizə dərsdir, ibrətdir. Dünyada ermənilərlə bağlı belə bir misal var: "Görüşə gələndə bir şey düşünür, görüş vaxt bir şey deyir, görüşdən sonra isə başqa hərəkət edir". Sırf erməni xarakteristikasını ifadə edir. Bəli, ilk əvvəl Qarabağın Ermənistanla birləşdirilməsi ilə bağlı, sonra Türkiyə Cümhuriyyətinin 7 vilayətinə iddiaları, Ağrı dağı, Gürcüstanla bağlı iddialar, bütün bunlar hamısı onun Konstitusiyasında var. Ancaq əgər bu gün sülh müqaviləsi imzalaycaqsa... Sülh müqaviləsinə daha çox Ermənistan maraqlı olmalıdır. Onda onlar Ermənistanın Konstitusiyasından imtina etməlidir. Ola bilməz ki, bu tərəfdən sülh imzalsın, Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanıсын, desin ki, Qarabağ tarixi Azərbaycan torpağıdır, o biri tərəfdən iddialar onun konstitusiyasında öz əksini tapsın. Ona görə də Azərbaycanın dövlət başçısı bütün danışıqlarında ermənilərə ağıl verir, yol göstərir. Dövlət başçısı özü də çıxışlarında bildirib: Zaman gələcək, biz Ermənistanla qonşuluq münasibətində olaca-

ğık, amma ermənilərin bizə qarşı törətdiklərini yaddan çıxartmamalıyıq! Bu gün Azərbaycanın dövlət "Qafqaz evi" üçün mümkün olanları edir, əgər qarşı tərəf bundan qaçırsa, gah Amerikanın, gah Avropanın, gah da Rusiyanın qucağına düşmək istəyirsə, bunlar erməni oyununun sonudur. Bir gün onun boğazından tutulacaq, qaldırılacaq, Zəngəzurdan aşağı buraxılacaq ki, bu da sənin canın! Ermənin başqa yolu yoxdur. 19-cu əsrdə onun göz yaşına inanırdılar, 20-ci əsrdə onlar bunu inkişaf etdirdilər, amma 21-ci əsrdə bunun üçün yer yoxdur. Yeni erməninin hiylələrinə yer qalmayıb. Erməni diasporu, erməni lobbisi nə edirsə, etsin, amma biz də bu mübarizədə qazanmışıq. Biz artıq erməniyə münasibətdə "yazıqdır" ifadəsini işlətmirik. Əksinə, Qareqin Njdenin təlimindən bu cümləni öz tələbələrimizə keçirik: "Sonuncu türk kar ola, lal ola, kor ola, o da öldürülməlidir!" Əgər erməni gəncləri belə bir faşist təfəkkürlü insanı ideoloq kimi qəbul edirlərsə, biz erməniyə niyə rəhm etməliyik, niyə yazığımız gəlməlidir? Əksinə, erməni mərkini başa düşdüyümüzə görə, Azərbaycan güclü orduya, güclü ideologiyaya, güclü dövlət başçısına və güclü xalqa malikdir. Xalq qalib, əsgəri qalib, Ali Baş Komandanı da zətən, dünəndən qalib!

- Necə hesab edirsiniz, Ermənistan Müstəqillik Bəyannaməsinə və Konstitusiyasına dəyişiklik etməsə, onunla sülh imzalamağa dəyərmə? Görünən budur ki, Paşinyan mürtəce sənədləri dəyişməyə cəkinir. O halda nələr baş verə bilər?

- Hər halda qalib Azərbaycandır, qaliblər ittiham olunmur. Qalib Azərbaycan nə məqbuldursa, onu diqtə edəcək və məğlub Ermənistan da onu qəbul edəcək. Yeni sülh müqaviləsi imzalanarkən əgər qeyd etdiklərimiz sülhə mane olursa, Azərbaycan üçün hardasa "təhlükə" varsa, Azərbaycan tərəfi təkid edəcək, istəyinə çatacaq. Çünki Azərbaycan təkcə bu bölgənin qalibi deyil. Azərbaycan 44 günlük müharibə ilə dünya dövlətləri içərisində qaliblər sırasındadır. Ona görə də bir daha deyirəm, artıq erməni siyasəti, hər bir bizim üçün gizli deyil, açıqdır.

- Qarabağa ermənilərin qayıdışı və kompakt yaşamaq istəyinə necə baxırsınız? Prezident də bildirib, 300

min azərbaycanlı deportasiya olunub, amma Ermənistan onların yurdlarına qayıdışını təmin etmir. Belə olan təqdirdə, bu qədər pisləklərdən sonra ermənilərin birtərəfli qaydada Qarabağa qayıdışına izin verilməlidirmi?

- Azərbaycan demokratik dövlətdir, xalqımız da böyük xalqdır. Erməni gələ bilər. Vaxtilə necə Qarabağa gəlib, azərbaycanlıların evində, tarlasında işləmək üçün, indi də gəlib Azərbaycana işləsinlər, biz işləyənlərin əleyhinə deyil. Ancaq daha erməni heç bir zaman orda separatçılıq edə bilməz. Amma bunu da deyirik ki, Azərbaycandakı bələdiyyə, parlament seçkilərində ermənilər də iştirak edə bilər. Amma məğlub erməninin sayı doğrudanmı o qədər çox olacaq ki, hansısa seçkidə qalib gələcəklər? Boş şeydir. Həm də 300 min azərbaycanlı... Hətta 300 min yox, deyim: 1931-ci ildə erməni tarixçi Korkodyan Moskvada kitab buraxıb: "Naseleniya Armeniya: 1831-1931". Həmin kitabda yazır: "Birinci Dünya müharibəsi illərində bu ərazidə, yəni indiki Ermənistanla 565 min türk yaşayırdı. Birinci Dünya müharibəsindən sonra bu ərazidə cəmi 20 min türk qalmışdı. 1922-ci ildə Zaqafqaziya Federasiyası ayrılanda 80 min türk də geri qayıtdı. Onda adama sual verərlər: 565 min hara, qayıdanlarla birgə 100 min hara? Bəs, bu insanlar hara getdi, nə oldu? Yeni 1918-20-ci illərin soyqırımı, ən nəhayət, 1948-53-cü illərin deportasiyası, ən nəhayət, 80-ci illərin sonları, 90-cı illərin əvvəlləri...Bütün bunlar nə deməkdir? Azərbaycan xalqı tarix boyu erməni tərəfindən ən dəhşətli soyqırımlara məruz qalıb, biz bunu unutmamalıyıq. Bunu bizim orta məktəb şagirdimiz, ali məktəblərdəki tələbələrimiz, Azərbaycanın haqqını müdafiə edən diasporumuz bilməlidir ki, tarix boyu biz erməniləri qəddar bir qüvvə kimi tanıyırdıq. Bunların ideoloqu da, dövlət memuru da, müəllimi, həkimmi də Azərbaycanın düşməni olub. Ən dəhşətli...Hamımız mələmdür, 1918-ci ilədək erməni dövləti olmayıb. Amma bu dövlətin funksiyasını kilsə yerinə yeritib. Erməni kilsəsi həmişə Azərbaycana düşməni olub və bu düşmənciliklə bağlı ilk çağırışı da kilsə edib. Hansı ki, din Allahın insanlara verdiyi həyatın qorunması üçün təbliğat aparmalıdır. Amma erməni kilsəsi həmişə türk-müsəlmanlara düşməni olub, o düşmənci-

lik bu gün də davam edir.

- Ermənistan rəhbərliyi Azərbaycan ordusunun azad etdiyi mövqelərdən geri çəkilməsini istəyir, əlavə absurd iddialar səsləndirir. Sizcə, bütün bunlardan sonra nələr baş verə bilər?

- Erməni bir neçə dəfə cəhdlər göstərüb, əvəzində nə olub? Azərbaycan bir az da öz tarixi torpaqlarına yaxınlaşıb. Bu gün Bala Göyçə bizdədirsə, Böyük Göyçə də bir azdan bizdə olacaq. Nə üçün? Çünki hələ bu gün də erməninin düşüncəsində revanşist meyillər var. Düşünürlər ki, belə etsəydik, məğlub olmazdıq. Bunlar hamısı boş şeylərdir. Xalq Dəmir Yumruq kimi birləşdi və dünyanın ədalətsiz dövlətləri nə qədər bizə təhdidlər etsələr də, boş şeydir, onların erməniyə heç bir xeyri olmadı. Əksinə, bizi bir az da birləşdirdi, güclü etdi və dostlarımızın sayı artdı.

- Ermənistan rəhbərliyi 70-ci illərin xəritələrinə istinad edir. Sizcə, niyə? Bu iddia Azərbaycanın 1918-20-ci illər xəritəsini danışıqlar masasına qoymağa əsas vermirmi? Sizin, tarixçi alim kimi, erməniləri susdurmaq üçün hansı əlavə arqumentlərimiz var?

- Yaxşı, erməni 70-ci illər xəritəsinə istinad eləsin, amma ondan soruşmaq lazımdır, 1918-20-ci illərdə mövcud olan Cümhuriyyətin ərazisi nə qədər idi? Yaxud sən Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti ilə mübahisəli torpağın nə qədər idi? Yaxud gürcülərin bizimlə mübahisəli torpağı nə qədər idi? 114 min kv.km hara getdi? Kimə verildi? Niyə Naxçıvanla Azərbaycanın əsas hissəsi arasında sərhəd yarandı? Bu suallar da var, erməni bunlara cavab verə bilməz. Erməni nə vaxt ərazi sahibi oldu? 1920-ci ildə Gümrü müqaviləsi ilə. Ondan sonra isə Moskva - Qars müqavilələri ermənilərə həyat verib. Yaxşı, erməni o sərhədi necə müəyyən edə bilər ki, onun özü bura gəlmədi. Ermənilərin bura köçməsi ilə bağlı da yüzlərlə tarixi mənbələr var. Xoşbəxtlikdən o tarixi biz yazmamışıq, ermənilərin həmişə havadarı olan rus, avropalı yazıb. Onların yazdıqlarına baxanda Ermənistan yoxdur. Bəli, erməni fəhlə, çoban, çölçü, yer bəlləyən kimi var, amma erməni məmuru yoxdur axı. Əgər erməni doğrudan da böyük güc sahibi idisə...

Dövlət başçısı da qeyd etdi, 1805-ci ildə, Kürəkçay Sülh Müqaviləsi imzalananda 11 maddənin birində də erməni adı yoxdur. Deməli, bunlar bura gəlmədi. Bunun üçün and içmək, hədələmək lazım deyil. Tarixi sənədi qaldırıraq, deyirik ki, ey ədalətsiz dünya, bax, əgər erməni burada güc sahibiydisə, erməniyə dərin məhəbbəti olan Rus Çarı və onun generalı Sisyanov o müqaviləni erməni ilə bağlayardı, niyə İbrahimxəlil xanla bağlayırdı? Çünki Qarabağın xanı İbrahimxəlil xan idi, azərbaycanlı idi, erməni deyildi.

□ **Elsad PAŞASOY,**
"Yeni Müsavat"

Qərbin qəlp qəlbi

Zamin Hacı
 zaminhaci@gmail.com

“Şərqlinin paxılı olmaz, qərblinin daxılı dolmaz”

(Əbu Furxan Xəzali)

Sovet vaxtı, səhv eləmirəm, “soyq müharibə”nin qızgın vaxtlarında Leningrad şəhərində (Rusiyanın indiki Sankt Peterburq şəhəri) hava məlumatı bürosunun əməkdaşını Dövlət Təhlükəsizlik Komitəsinə çağırırlar. Onu ciddi şəkildə dindirirlər ki, filan vaxt hava proqnozunda nə üçün “Qərb küləyi əsəcək” cümləsi işlədib, bu, sovet dövlətinə qarşı Qərb dəyərlərini təbliğ etməkdir. Adam ças-baş qalır, deyir axı həqiqətən külək qərbdən əsəcəkdi, başqa nə cür yaza bilərdim?

Əhvalatı xatırlamağımın məbədi vardır. Mənə elə gəlir ki, son zamanlar Qərb dairələri yenidən vətənimiz üzərində aktivləşiblər. Uzun zaman biz qərblə şərq, şimalla cənub arasında balans siyasəti yürütdük, lakin bunu lazımi qədər qiymətləndirmədilər, üzümüzə ağ oldular. Yəqin biz şərqli olmağa borcluyuq.

Ümumiyyətlə, dərinə düşsək bizim qərblə mahiyyət etibarilə, elmi dildə yazsam, ontoloji baxımdan işlərimiz düz getmir. İlk növbədə, biz günəşli respublikayıq, Günəş isə şərqdə doğur, qərbdə batır. Günəşin batdığı yere necə hörmət bəsləyək? Nifrətə layiqdir.

İkincisi, qərb sözü qərbi sözüə oxşayır, böyük ehtimal eyni kökdən gəlir. Bu da onu göstərir ki, tarixən, bineyi-qədimdən uca millətimiz üçün qərb qərbliliyin sinonimi olmuşdur. Kim qərbə getsə, qürbətə düşüb. Əlbəttə, şərqə gədənlerimiz də şərə düşüb, lakin bu başqa mövzudur.

O cümlədən, orfoepik-orfoqrafik-leksik-geopolitik analizlərimiz göstərir ki, qərb sözü qəlp və qəlb sözləriylə də oxşarlıq təşkil etməkdədir. Buradan belə elmi nəticəyə gəlmək olar ki, qərblilərin qəlbi qəlpdir. Saxtadırlar. Allah hamısını öldürsün, amin.

Qərb saxtakarlığına misal olaraq bəndeyi-həqirinin bir neçə il bundan qabaq Almaniya səfərini xatırlada bilərəm. Yaxşı yadımdadır ki, mən həmin günlərdə Almaniyanın Hamburq şəhərində ağsaqqala, ağbırçaya hörmət görmədim. Avtobusa ağbırçək girəndə heç kim durub ona yer vermirdi. Düzdür, boş yerlər kifayət qədər olurdu, ancaq nə dəli? Əsas hörmətdir. Guya biz Neftçilərdən Avtovağzala gedən 7 nömrəli avtobusda ağsaqqallarımıza yeri zərurət üzündən veririk? Qətiyyə. Hörmətimizi saxlayırıq.

Yaxud, bir nəfər qərblə yanaşıb demədi ki, balam, bəlkə uzaq yol gəlibsən, yorulmuşsan, gedək evə, ayaqlarını isti suya qoyaq, uşaqlar sənə çoxsa qızartsın və sairə. Bizim ellərdə isə qərbi həmişə əziz qonaqdır. Hər küçədə xüsusi adamlar qoyuruq, onlar sutka ərzində gözleýirlər, bəzən pusquda dururlar, yad adam gören kimi tutub qonaq aparırıq. Axtarsan, Qərbdə heç bir evdə qonaq otağı yoxdur.

Ona görə atalarımız yaxşı deyibdir: “Gəzməyə qərbi öl-kə, Ölməyə vətən yaxşı”. Deputatlarımız Avropa Şurasının qapısını çırpıb ordan çıxanda mən ilk anda bu bayatını xatırlamışdım. Gözlərim dolmuşdu.

Məqaləni hazırlayarkən internetdən qərb barədə çox maraqlı məlumatlar da öyrəndim, istəyirəm onu əziz oxucularımla bölüşüm. Əslində xırda şey kimi görünür, ancaq mahiyyət burdadır. Necə dəyərlər, şeytan detallarda gizlənin. Buyurun: “Pravoslav və lüteranlığda kilsələrin zıncırovları qərbə tərəf istiqamətlənib. Katolik kilsələrinin altarlari qərbə tərəf yönəlib”. Siatın sonu.

Buyur. Daha kimsənin sözü ola bilər? Qərbin ölkəmizə qarşı sinfi düşmənçiliyinin köklərində din, müsəlmançılıq amilləri də durmuş. Biz dini tolerantlığımızın əvəzində gör nə ilə üzləşirik... Hələ anlamayanlar varsa, izah edim: altar - kilsədə qurbangah deməkdir, orada adətən qurban kəsirlər. Kilsədə qurbangah şərq hissədə, üzü qərbə tərəf yerləşibse, məntiqə qərblilər biz şərqiləri kəsmək fikrindədir. Bir növ, üzü onların “qıblesinə”. Qurban və qərb, qərbi sözlərinin oxşarlığı necə, təsadüfdür mü? Düşünürəm.

Gərək biz həmişə belə məqamlara diqqət edək, daim ayıq-sayıq olaq.

Almaniya parlamentində (Bundestaq) guya Azərbaycan rəsmilərdən rüşvət alan iki lobbist-deputat “ifşa olunub”. Söhbət keçmiş parlamentarilər Aksel Fişer və Tomas Lindnerdən gedir.

“Almaniyanın Birinci Telekanalında Azərbaycan nümayəndələrinin və Bundestaqın iki keçmiş deputatının iştirakı ilə korrupsiya sxemlərindən bəhs edən sənədli film nümayiş olunacaq”, - məlumatda deyilir. Avropa Şurası Parlament Assambleyasında (AŞ PA) alman nümayəndəsi Frank Şvabe X sosial şəbəkəsində yazıb ki, guya bu, İkinci Dünya müharibəsindən sonra Almaniya parlamentində ən böyük korrupsiya qalmaqallarından biridir. Onun sözlərinə görə, Azərbaycan rüşvət alan Fişer və Lindner korrupsiya sxemlərində iştirak ediblər. Bununla bağlı artıq “sənədli film” də çəkilib və martın 6-da nümayiş olunacağı gözlənilir. Bu, erməni lobbisinə işləyən həmin Şvabedir ki, AŞ PA-nın qış sessiyasında Azərbaycan əleyhinə qətnamənin əsas təşəbbüskarı və məruzəçi olub. Yeni əslində onun özünün ifşası haqda film çəkilməlidir. Bəs rəsmi Bakının üzdənirəq filmə bağlı önleyici addımı olacaqmı? Axı Almaniya Azərbaycandan nə istəyir?

Erməni lobbisindən rüşvət alan avropalı siyasətçilər haqda bir kəlmə danışılmır, di gəl, keçmiş parlamentarilərdən kino çəkirlər. Bu da məqsədli şəkildə aparılan kampaniyanın davamı deməkdir. Azərbaycanın qələbəsi Almaniya üçün o qədər həzmlənməz olub ki, hər zaman hüququn aliliyi ilə öyünən bu ölkədə Azərbaycana dair müsbət fikri olan hər kəs, hətta deputat olsa belə ciddi təqiblərə məruz qalmağa başlayıb. Qarabağda dırnağarası erməni mədəni irsinə hamilik etməyə çalışan Almaniya hələ də Avropada islamofobiya, antisemitizm və türklərə qarşı cinayətlərin ən çox qeydə alındığı ölkə olaraq qalmağa davam edir. Bəllidir ki, Fransa və Almaniya xor içində uğursuz duet təşkil edirlər. Bir sıra hallarda Fransa öz istəklərini Almaniya vasitəsilə reallaşdırmağa çalışır. Buna səbəb Fransanın xarici siyasətində yaşanan ardıcılı uğursuzluqlar və adicəkilən ölkənin nüfuzdan düşməsidir. Buna görə də Fransa Almaniya vasitəsilə AŞ PA-nı Azərbaycana qarşı vasitə kimi istifadə etməyə çalışır. Bu gün əminliklə deyə bilərik ki, AŞ PA Almaniya və Fransanın əlində bir meymun oyuncağıdır.

Deputat Elman Nəsirovun “Yeni Müsavat”a bildirdiyinə görə, son zamanlar təkəcə ABŞ deyil, Avropa təsisatlarından da ölkəmizə qarşı qərəzli kampaniya aparılmaqdadır. “Bu bəyanatların, qətnamələrin qəbulunda bir sinxronluq var və estafetin

Almaniya Azərbaycandan əl çəkmir - daha bir təxribat, martın 6-da...

Bundestaqın iki keçmiş deputatı guya Azərbaycandan rüşvət alıb və buna dair sənədli film nümayiş olunacaq; deputat və prezidentliyə namizəddən etirazlar

başında Fransa gedir. Son olaraq AŞ PA-da qəbul edilən qətnamə Yelisey sarayında hazırlansa da, müəllifi Almaniya tapıldı. Sonra məlum oldu ki, həmin alman deputat Şvabenin məşuqəsi erməni imiş. Həmçinin, alman deputat Frank Engelin də həyat yoldaşı erməni çıxdı. Yeni məşuqəsi və arvadı erməni olan alman deputatlar erməni lobbisinin əlində oyuncağa çevriləblər. İndi də iki keçmiş deputat haqda film hazırlanır. Faktiki olaraq, Qərbdə Azərbaycana qarşı bir informasiya cəbhəsi açılıb və sanki yarın qurulub. Napoleonun məşhur ifadəsi var - kimdə nə varsa, ondan çox danışır. İndi alman və fransız deputatları korrupsiya çirkabına bulaşıblar, hətta Avropa Parlamentinin vitse-spikerinin korrupsiya əməlləri ifşa olunub, onlar ayıblarına kor olurlar. Əgər Qərb təşkilatlarının bu səviyədə məmurları korrupsiya girdabındadırsa, görün aşağı palatalarda olan senatorlar, deputatlar necə rüşvətə bulaşıblar”. E.Nəsirovun sözlərinə görə, indi alman və fransız deputatları ayılıblar ki, biz 30 il münaqişəni uzatdıq, həll yolu olmadığını qeyd etdik, necə oldu ki, Azərbaycan hərbi yolla ərazilərini azad etdi, niyə vaxtında qarşısını almadıq... “Deyirlər ki, heç olmasa indi

kampaniya aparaq, ittihamlar irəli sürək. Amma yanılırlar. Biz heç kəsə torpağına göz dikməmişik və öz ərazilərimizi işğaldan azad etmişik. Bu gün Konqresdən də sanksiya çağırışları eşidirik. Ancaq istəyir hədiyyələr gəlsin, istəyir filmlər çəkilsin, əsas odur ki, biz haqlıyıq, beynəlxalq hüquqa uyğun addımlar atmışıq, işğala son qoymuşuq, xalqımız prezidentin ətrafında monolitlik nümayiş etdirir, Azərbaycan qalib gəlmiş dövlət və xalqdır, müzəffər ordusu var, heç bir əski parçası olan qətnamə bizi haqlı yolumuzdan döndərə bilməz”.

Prezidentliyə namizəd Fuad Əliyev Azərbaycanın şərböhtan və çirkin kampaniya ilə üz-üzə qaldığını hesab edir. Onun sözlərinə görə, öl-kə faktiki olaraq təhdidlərə məruz qalıb: “Bu addımlar şantajdır. Biz siyasi şantaj, siyasi terrorla üzləşmişik. İki keçmiş deputat deyil, bizim haqqımızda sənədli film çəkilir. Bunun izahı belədir. Almaniya, Fransa, Avropa Birliyinin dominant dövlətləri Azərbaycandan Qarabağda “boz zona”nı ləğv etməsi ilə barışa bilmirlər. Avropa təsisatları da bu ölkələrin əlində əsir-yesir qalıb, Almaniya, Makron-dan gələn təlimatları yerinə yetirirlər. Biz də dayanmalı deyilik və Qərbdə əleyhimizə

başladılmış bu qara piara, saxta məlumatlarla dolu ittihamlara cavab verməliyik. Bu işdə diplomatiyamız hücumla keçməlidir. Çünki rüşvətə bulaşmış, erməni lobbisinin çərəyini yeyən bu saxtakarlar qərəzli addımları ilə bizə təzyiq etməyə çalışırlar”. F.Əliyevin sözlərinə görə, bundan əvvəl də Almaniya Azərbaycana qarşı kampaniya başlatmışdı, heç bir nəticəsi olmadı: “Əgər Şvabe kimi siyasi dələduzlar bu barədə paylaşım edirlərsə, o zaman hər şey aydındır. Çünki onun qondarma erməni soyqırımının Almaniya da tanınması təşəbbüskarı olduğunu da, AŞ PA-da bizim nümayəndə heyətinə sanksiya tətbiq edilməsi ideyasının müəllifi olduğunu da yaxşı bilir. Şvabe kimilər ifşa edilməlidir. Bu siyasətçilərin mahiyyəti üzə çıxarılmalıdır. Deməli, sistemli karakter daşıyan bir təbliğat maşını işə düşüb. Azərbaycanın diplomatik korpusları, vətəndaş cəmiyyəti, iqtidar və müxalifəti birgə hərəkət etməlidir. Bu, milli məsələdir və həmrəyliyə ehtiyac var. Çünki Azərbaycan hədəf alınıb və erməni lobbisi var gücü ilə bizi dünyada soyqırımda ittiham etməyə çalışır”.

□ **Emil SALAMOĞLU,**
 “Yeni Müsavat”

“Azərbaycan nümayəndə heyətinin hüquqları bərpa olunmayacağı təqdirdə, Azərbaycan tərəfindən də Avropa Şurası və Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinə iştirak məsələsinə yenidən baxılacaq”.

Bunu Prezident İlham Əliyev fevralın 1-də Parlamentlərarası İttifaqın Baş katibi Martin Çunqonqu qəbul edərkən deyib.

Prezident Avropa Şurası Parlament Assambleyasında anti-Azərbaycan xarakteri daşıyan və Azərbaycan nümayəndə heyətinin etimadnaməsinin ratifikasiya edilməməsi ilə bağlı azlıq olan bir qrupun təşəbbüsünün dialoqa xidmət etmədiyini vurğulayaraq bildirib ki, bu, ümumiyyətlə, parlament platformasının ənənələri ilə ziddiyyət təşkil edir.

Azərbaycan nümayəndə heyətinin hüquqlarının bərpa edilməsi olduğunu deyən dövlət başçısı diqqətə çatdırıb ki, nümayəndə heyətimizin hüquqları bərpa olunmayacağı təqdirdə Azərbaycan tərəfindən də Avropa Şurası və Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinə iştirak məsələsinə yenidən baxılacaq.

Bu, Prezidentin AŞ PA-nın qış sessiyasındakı məlum qərarı barədə ilk açıqlaması, sərt reaksiyasıdır. Yeni ümumən Qərbə ünvanlanıb. Bəs AŞ PA-nın Bakının xəbərdarlığına cavabı nə olacaq? “Daşları” nə vaxt yığmağa başlayacaqlar?

Prezident sözünü dedi, Qərb

“Daşları” nə vaxt yığacaq? - rəylər

Deputat: “AŞ PA öz saxta sanksiyasını, kiçik bir qrupun maraqlarına xidmət edən qərarını ləğv etməlidir”

Partiya sədri: “Azərbaycanın qələbəsinə həzm edə bilmədilər”

Bunu həm də Avropa Şurası və Avropa İnsan Haqları Məhkəməsinə iştirakdan tam imtinanın anonsu saymaq olarmı?

Deputat, Avropa İttifaqı-Azərbaycan parlament əməkdaşlığı komitəsinin və Avronest Parlament Assambleyasında Azərbaycan nümayəndə heyətinin üzvü Asim Mollazadə “Yeni Müsavat”a deyib ki, Avropa Şurası Parlament Assambleyasında anti-Azərbaycan xarakteri daşıyan və Azərbaycan nümayəndə heyətinin etimadnaməsinin ratifikasiya edilməməsi qəbul edilməzdir: “Azərbaycanla bu formada danışmaq olmaz. Azərbaycan nümayəndə heyətinin etimadnaməsinin ratifi-

kasiya edilməməsi, təbii ki, bizim bu təşkilatda qalmağımızı istisna edir. Oradakı fəaliyyətimiz mümkünsüz hala gətirilib. Bu baxımdan onlar öz saxta sanksiyalarını, kiçik bir qrupun maraqlarına xidmət edən qərarlarını ləğv etməlidirlər. Bundan sonra biz əməkdaşlıq məsələsinə baxa bilərik”.

Azad Vətən Partiyasının sədri Akif Nağı “Yeni Müsavat”a deyib ki, Azərbaycan müstəqillik qazanan sonra Avropa Şurasının üzvü olub və o dövrdən 2020-ci ilin sentyabrına qədər münasibətlər normal idi: “Azərbaycanın qələbəsinə həzm edə bilmədilər. Qarabağ məsələsi ilə bağlı 2020-ci ildə Vətən mühəri-

bəsi başlayana qədər 2 yanaşma vardı. Rusiya istəyirdi ki, mümkün qədər münəfiqə uzansın, problem həll olunmasın. Həll olunmamış münəfiqə üzərindən Azərbaycana və Ermənistanla nəzarət etsin. Qərb isə istəyirdi ki, münəfiqəni Ermənistanın xeyrinə həll etsin və Azərbaycanı ərazi itkisinə razı salsınlar. Bu planlar Azərbaycanın şanlı qələbəsi ilə pozulub və bunu həzm edə bilmirlər. Bu şəkildə Azərbaycana təzyiq göstərilir. Azərbaycan çox düzgün mövqe tutub. Bu gün bizim Avropa Şurasında bu şəkildə olmağımızla olmağımız arasında elə də ciddi bir fərq yoxdur. Bu qurumlar faktiki olaraq ölkəmi-

zə təzyiq vasitəsi kimi istifadə olunur. Azərbaycanın daxili işlərinə qarışırlar”.

Partiya sədri deyib ki, bütün bunlara baxmayaraq Azərbaycanla Avropa Şurası arasında bu şəkildə qarşıdurma yaranması arzuolunandır deyil: “Azərbaycanın suveren hüququna müdaxilə edirlərsə, öz iradələrini diqqət etməyə çalışırlarsa, Azərbaycan da öz qərarını verməlidir. Açıq-aşkar qərəzli mövqedən çıxış edirlərsə, heç bir əsas olmadan Azərbaycan nümayəndə heyəti-

nin mandatını dayandırırırlarsa, Azərbaycanı ümumiyyətlə bu qurumlarla fəaliyyətinə yenidən baxmağa sövq edirlər”.

Partiya sədri deyib ki, Azərbaycan baş verənlərə adekvat addımlarla cavab verməlidir: “Hesab edirəm ki, baş verənlərə adekvat reaksiya verməklə yanaşı Avropa qurumlarından tam təcridolma məqsədə uyğun deyil. İmkan daxilində münasibətlər saxlanılmalıdır”.

□ **Elsən MƏMMƏDƏLİYEV,**
“Yeni Müsavat”

AŞ PA-nı dağıdan əslində kimdir? - ilgincliklər

Ekspert: “Şvabe kimilər narahat olurlarsa, ilk növbədə qərəzli siyasətlərinə, yanlış addımlarına düzəliş etsinlər”

Avropa Şurası Parlament Assambleyasının (AŞ PA) Almaniyadan olan üzvü Frank Şvabe “Amerikanın Səsi”-nə müsahibəsində yenə ittihamlarla çıxış edib. Şvabe iddia edib ki, Azərbaycanla bağlı vəziyyət olduqca pisdır, hətta guya Azərbaycan “AŞ PA-nın etimadını sarsıtmağa və AŞ PA-nı dağıtmağa çalışır”. “Bununla bağlı bir neçə hal var ki, bizim mürəşşələrimizin ya ölkəyə girişinin qarşısı alınıb və ya orada olarkən, məsələn, həbsxanaları ziyarət etmələrinə, siyasi məhbuslara baş çəkmələri bir neçə dəfə mümkün olmayıb. Bu isə təşkilatın qaydalarına və ideyasına tamamilə ziddir” deyərək bildirib. “Son damla 7 fevralda keçiriləcək növbədənəknar seçkilərə dəvət olunmamamızdır. Azərbaycan nəinki dəvət göndərməyib, eyni zamanda onlarla seçki müşahidə missiyası təşkil edib ki, bunları saxta seçki müşahidə missiyaları adlandırdım. Bu şəxslər dəvət olunaraq onlar üçün yaxşı proqram təyin edilir, səfərləri yaxşı şəkildə təşkil edilir. Sonda onlar sadəcə deməlidirlər ki, seçkilər yaxşı keçib. Həmçinin, ATƏT də dəvət edilib. Azərbaycanın üzv olduğu iki beynəlxalq qurum var ki, həmin qurumları seçkiləri müşahidə etmək üçün dəvət etməlidirlər. Biri ATƏT-dir, biri də AŞ PA. Siz ”mən bu müşahidə missiyasını daha çox bəyənirəm” deyərək, sadəcə bir qurumu dəvət edib, o birini etməyə bilməzsiniz”.

Frank Şvabe iddia edir ki, AŞ PA-nın qərarı Qarabağla bağlı deyil. “Dağlıq Qarabağ sualı, necə istəyirsiniz adlandırın, Avropa Şurasının adlandırın, Avropa Şurasının müzakirələrinin mərkəzində deyil. Biz beynəlxalq hüquqa, BMT-nin qətnamələrinə sadiq. Qarabağ və ya Dağlıq Qarabağ, necə istəyirsiniz adlandırın, Azərbaycanın bir hissəsidir. Ancaq bu təşkilat ərazi məsələlərinə baxmır. Avropa Şurası ərazi problemləri ilə bağlı qərar verə, həll yolu tapa bil-

məz, bununla Birləşmiş Millətlər və ya Minsk qrupu kimi digər beynəlxalq qurumlar məşğul ola bilər. Avropa Şurasının belə bir səlahiyyəti yoxdur. Avropa Şurasının səlahiyyəti üzv ölkələrdə insan hüquqlarının, qanunun aliliyinin və demokratiyanın vəziyyətinə nəzarət etməkdir”.

Frank Şvabe deyib ki, Azərbaycanın AŞ PA-da, bütün Avropa vətəndaşlarının Avropa İnsan Hüquqları Məhkəməsinə üzv qalma-

sını istəyirlər: “Çünki bu, bir çoxları üçün milli səviyyədə əldə edə bilmədiklərini əldə edə bilməsi üçün son imkan. Bizim etmək istədiyimiz budur. Bizim qapılarımız açıqdır. Əgər Azərbaycan desə ki, bəli, biz təşkilatın dəyərlərinə və qaydalarına hörmət edəcəyik, onlar ən qısa zamanda geri qayıtmağa dəvət ediləcəklər”.

Alman deputat bunları da deyib: “Biz üzv ölkələrin məhkəmə qərarlarını icra etməsində israr edirik, Azərbaycanda bununla bağlı çoxlu problemlər var. Onlar təşkilatı dağıda, sarsıda bilməzlər. Əgər Azərbaycan qaydaları ciddiyyə almırsa, qaydalar bizim üçün keçərlidir deyil və ya yarı-keçərlidir deyirsə, digər 45 ölkə niyə bütün qaydalara riayət etdiyini desin?! Onlar təşkilatı dağıdacaqlar, biz bunun baş verməsinə imkan verməyəcəyik”.

Siyasi və Hüquqi Araşdırmalar Mərkəzinin sədri Xəyal Bəşirov isə “Yeni Müsavat”a bildirdi ki, Frank Şvabenin müsahibəsindəki fikirlər əsassız, realıqdan

kənar və ittihamedici mövqedir: “Azərbaycanın hazırkı reallıqlarını kölgə altına almağa xidmət edən fikirlər bilərəkdən səsləndirilib. Frank Şvabe Azərbaycana qarşı tənqid və təzyiq xarakterli kampaniyanın başında duran adamlardandır. İndiyə qədər imkan tapdığı bütün platformalarda Azərbaycana qarşı qətnamələr qəbul etdirməyə çalışan Fransa idi. İndi ünvanı bir az dəyişmək istəyirlər. Yeni qərəz ünvanı kimi Almaniyaya nümayəndə heyətinin rəhbəri Şvabenin üzərində dayanıblar. Çünki o anti-Azərbaycan mövqeyi ilə seçilib. Niyə məhz indi sualına özləri də cavab verə bilmirlər. Bu, Şvabenin cavabından da görünür. Əslində sualın cavabı budur ki, məhz indi Azərbaycana qarşı hücumlar Azərbaycanın müharibədə Ermənistan üzərində qələbə qazanması, Qarabağda separatizmi çökdürməsi və Cənubi Qafqazda reallıqları dəyişməsi ilə əlaqədardır. Şvabe müsahibəsində özündə cəsarət tapıb bunu etiraf etmək əvəzinə

tamamilə əlaqəsi olmayan fikirlər səsləndirir”.

Ekspert vurğuladı ki, Azərbaycan seçkilərlə bağlı dünyada bir nömrəli ixtisaslaşmış müşahidəçi statusuna malik ATƏT-in Demokratik Təsisatlar və İnsan Hüquqları Bürosunu 7 fevral Prezident seçkisini müşahidə etmək üçün rəsmi dəvət edib. Büronun uzunmüddətli müşahidə missiyası artıq xeyli vaxtdır seçki kampaniyasını müşahidə edir. Seçkiləri sonadək müşahidə edəcəklər. AŞ PA-nın müşahidə missiyası onsuz da həmişə ATƏT DTHİB-nin müşahidə missiyasının kölgəsində qalıb və əslində onların hesablarından yararlanıblar. İndi belə məlu olur ki, Şvabe ATƏT DTHİB-nin dəvət olunmasını sanki istəmirmiş: “O zaman sual olunur ki, siz əgər seçkinin müşahidəçiliyini səmimi olaraq istəyirdinizsə ən nüfuzlu müşahidəçi statusunda olan qurumun seçkini müşahidə etməsinə niyə sevinmirsiniz. Şvabe

müsahibəsində seçkinin müşahidəçiliyini həyata keçirəcək və keçirən təşkilatlara böhtan atmaqdan da çəkinmir. Heç bir dəlil-sübut olmadan onları rüşvətxorluqda suçlayır. Bu, özünü ciddi hesab edən heç bir siyasətçiye yaraşan hal deyil. Lakin Şvabenin qərəzi o qədər gözünü örtüb ki, böhtan atmaqdan belə çəkinmir”.

Ekspertnin sözlərinə görə, Azərbaycan Prezidentinin 1 fevralda AŞ PA-ya ünvanladığı mesaj da bir daha göstərdi ki, Azərbaycanla təzyiq dili ilə danışmaq olmaz. AŞ PA-da qalıb-qalmamaq məsələsinə yenidən baxmağa qədər gedə bilərik. AŞ PA-nın dağılmasından Şvabe kimilər narahat olurlarsa ilk növbədə qərəzli siyasətlərinə, yanlış addımlarına düzəliş etsinlər. Çünki AŞ PA-nı dağıdan, ona etimadı sarsıdan Azərbaycan deyil, onların özləridir.

□ **Əlibar SEYİDAĞA,**
“Yeni Müsavat”

Rusiyanın miqrantlardan Ukraynaya qarşı müharibədə yararlanmaq istiqamətindəki addımları Yaxın Xaric adlandırılan ölkələrdən - postsovet məkanından gələn miqrantların sürətlə ölkəni tərk etməsinə gətirib çıxarıb.

Xatırladaq ki, ötən ilin payızında Rusiyada qanunvericiliyə edilən dəyişikliyə əsasən, qeydiyyatda düşməyən miqrantlara ölkə ərazisində avtomobil idarə etmək, mobil nömrəyə, bank hesabına sahib olmaq, banklar vasitəsilə pul köçürmək, daşınmaz əmlak almaq, hətta yerli vətəndaşlarla nikaha girmək qadağan olunub. Bundan əlavə, Rusiya vətəndaşlığı alıb hərbi qeydiyyatda düşməyən şəxslərin müəyyənləşdirilməsi üçün Daxili İşlər Nazirliyi qüvvələrinin reydləri başlayıb, 2023-cü ilin sonuna doğru kütləvi xarakter alıb. Xüsusilə Sankt-Peterburq, Moskva, Voronejdə kütləvi məclislərin keçirildiyi məkanları basan hüquq-mühafizə orqanları minlərlə şəxsi məcburən aparıb hərbi komissarlıqlarda hərbi qeydiyyata aldırıblar. Az sonra isə onların əksəriyyətinə hərbiyə çağırış sənədləri təqdim edilib.

Bu günlərdə Dövlət Dumasına təqdim edilən qanun layihəsində Rusiya Federasiyası vətəndaşlığını alanlar üçün hərbi xidmətə çağırış yaşının 50 yaşa qədər artırılması təklif olunur. Sənədin izahat qeydində deyilir ki, bir çox əcnəbilər guya hərbi qeydiyyatdan yayınırırlar və ya "məqbul olaraq maksimum çağırış yaşına çatana qədər gözəlyirlər" və yalnız bundan sonra Rusiya pasportu alırlar. Hazırda Rusiyada hərbi xidmətə çağırış yaşı 30-dur.

Rusiya hakimiyyəti həmçinin miqrantları Ukraynadakı döyüşlərə cəlb etmək üçün stimullaşdırıcı tədbirlər də həyata keçirir: Müdafiə Nazirliyi ilə müqavilə əsasında 6 ay Ukraynada döyüşən şəxslərə Rusiya vətəndaşlığı verilir, onlara nizami ordu heyətinin imtiyazları tanınır. Lakin bu addımlar miqrantları Ukrayna çöllərində ölümə atılmağa həvəsləndirmir. Buna görə də Rusiya hüquq-mühafizə orqanları ordunun artan tələbatını qarşılamaq üçün miqrant ovunu sürətləndirir. Bu isə əks-nəticə verməkdədir: artıq Rusiyada vətəndaşlıq almaq istəyənlərin sayı azalır, miqrantlar ölkəni tərk edirlər.

Miqrasiya reydləri bu il də davam edir. Belə ki, Yeni il ərəfəsində Sankt-Peterburqda 3 minə yaxın miqrant saxlanılaraq şəhər mərkəzindən polis idarələrinə aparılıb. Sonradan məlum olub ki, saxlanılanlardan 600-dən çoxu ölkədə miqrasiya qanunlarını pozaraq olub. Ölkənin

Azərbaycanlı miqrantların Rusiyadan köçü başlayıb - iki səbəb

Rusiya rus dilini bilənləri müharibəyə göndərüb, əvəzində Asiya və Afrikadan işçi gətirir

hər yerində miqrantların toplaşdığı yerlərdə reydlər keçirilir. Məsələn, Moskvada "Sadovod" bazarı mütemadi olaraq yoxlanılır. Təhlükəsizlik qüvvələrinin bir qrup miqrantın ad gününü qeyd etdiyi Voronej restoranına baş çəkməsi böyük əks-səda doğurub, nəticədə 50-yə yaxın şəxs hərbi komissarlığa çağırış və rəqəsi alıb.

Artıq Rusiya Miqrasiya Xidməti Sankt-Peterburqdan və Leningrad vilayətindən kütləvi şəkildə miqrant axınına qeydə alıb. Məlumatla görə, Azərbaycan, Moldova, Tacikistan və Özbəkistandan olan miqrantlar Rusiyani tərk edərək vətənlərinə qayıdırlar.

Daxili İşlər Nazirliyinin Baş İdarəsinin mətbuat xidmətindən bildirilib ki, il ərzində bölgədə əcnəbilərin sayı 12 min nəfər azalıb.

Rusiya ekspertləri, əmək bazarının oyunçuları bu köçü müharibə və rublun məzənnəsinin zəifləməsi ilə izah edirlər. Rəsmi statistikaya əsasən 2023-cü ilin ilk altı ayında ölkəyə ötən ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 50 min az miqrant daxil olub.

Qaydar İnstitutunun araşdırmasına görə, ümumilikdə, Rusiyaya uzunmüddətli gəlişlər (ölkədə qeydiyyat - doqquz ay və ondan yuxarı) 282 min nəfər qeydə alınıb. 2022-ci ildə bu göstərici 333 min nəfər təşkil etmişdi. Tacikistan istisna olmaqla (bu ölkədən axın təxminən 4 min

nəfər artıb), bütün MDB ölkələrindən Rusiyaya işləmək üçün daha az adam gəlir.

Ötən ilin birinci yarısında Rusiyada əcnəbilərə ilkin olaraq verilən müvəqqəti yaşamaq icazələrinin sayı da kəskin azalıb - bir il əvvəlki 93 minlə müqayisədə 43 minə düşüb. İlkin olaraq verilən yaşayış icazələrinin sayı 142 mindən 130 minə düşüb.

Ümumilikdə ilin birinci yarısında miqrasiyanın artımı (gələn və gedənlərin sayı arasındakı fərq) 79 min nəfər təşkil edib. Halbuki hətta koronavirus pandemiyası zamanı bu, 100 min səviyyəsində idi.

Ümumilikdə hazırda Rusiyada qonşu ölkələrdən olan 18 milyon əmək miqrantı rəsmi qeydiyyatdadır.

Rusiya əhalisinin sayı son illərdə azalır. Ali İqtisadiyyat Məktəbinin tədqiqatçılarının hesablamalarına görə, onu ən azı indiki səviyyədə saxlamaq üçün miqrasiya artımı ildə 390 min nəfər olmalıdır. Lakin 2023-cü ilin ilk doqquz ayında bunun minimal olduğu ortaya çıxıb və hakimiyyət getdikcə "yeni gələnlərin" hüquqlarını məhdudlaşdırmağı təklif edir.

Rusiya ekspertləri bildirirlər ki, miqrasiya olmadan əmək bazarındakı kəsiri doldurmaq mümkün deyil. Rusiyanın əhalisi sürətlə qocalır, əmək qabiliyyətli əhalinin xüsusi çəkisi tədricən azalır: 2012-ci ildə bu, 61 faiz,

2022-ci ildə isə artıq 57 faiz təşkil edib.

Rusiya Prezidenti yanında Xalq Təsərrüfatı və Dövlət İdarəçilik Akademiyasının Sosial Təhlil və Proqnozlaşdırma İnstitutunun eksperti Yuliya Florinskayanın sözlərinə görə, 2023-cü ildə Rusiyada eyni vaxtda işləyən əmək miqrantlarının sayı 3,5 milyon nəfəri ötməyib. Halbuki məsələn, 2020-ci ilə qədər bu, ən azı 4,5 milyon idi. Ekspert əcnəbi işçilərin sayındakı bu azalmanı iki səbəbini qeyd edir: birincisi, rublun devalvasiyası (miqrantların milli valyutalarda maaşları nəzərəcərpacaq dərəcədə azalıb) və ikincisi, hərbi əməliyyat zonasına göndərilmə riskləri.

2023-cü ilin sonuna qədər Rusiyada təxminən 4,8 milyon işçi çatışmazlığı yaranıb. Bu nəticə Rusiya Elmlər Akademiyasının İqtisadiyyat İnstitutunun araşdırmasında əksini tapıb. Araşdırmaya görə, işçi qüvvəsinə ödənilməmiş tələb artıq iqtisadi artımı ləngidən amilə çevrilib.

Son aylarda Rusiyada işsizlik səviyyəsi tarixi rekordlar qırır. Oktyabr ayında işsiz rusların payı ilk dəfə olaraq 3 faizdən aşağı düşərək 2,9 faiz olub. 2022-ci ilin yanvarında, Ukraynada hərbi əməliyyatlar başlamazdan və sərt sanksiyaların tətbiqindən əvvəl işsizlik səviyyəsi 4,4 faiz idi. Mütəxəssislər işsizlik səviyyəsindəki azalma-

məcburdurlar uzaq xaricdən gələnləri işə qəbul etməyə. Uzaq Xaricdən gələn əmək miqrantlarına mədən müəssisələri, kimya, neft-kimya müəssisələri arasında tələbat var.

Bəzi şirkətlər Banqladeşdən qeyri-qanuni miqrantların "konteynerlərdə" gətirilməsi xidmətlərini təklif etməyə başladığı bildirilir. Dekabr ayında Keniyadan Rusiyaya əsasən tikinti sahələrində çalışacaq 10 min əmək miqrantının göndəriləcəyinə dair məlumat açıqlanmışdı.

2022-ci ilin payızında baş nazirin müavini Marat Xusnulın 50 minə qədər Şimali Koreya vətəndaşının tikinti sahələrində işləmək üçün cəlb olunduğunu açıqlamışdı. Bildirmişdi ki, bununla bağlı Şimali Koreya ilə siyasi danışıqlar aparılır.

Qeyd edək ki, Rusiya uzun illərdir Azərbaycanda iş tapmayan insanların üz tutduğu əsas ölkədir. 2023-cü ilin 9 ayında Azərbaycandan Rusiyaya 350 minədək adam gedib. Onun 100 min nəfəri işləmək üçün getdiyini qeyd edib. Lakin Rusiya miqrasiya orqanları onların geridönüşünün başladığını qeydə almaqdadır. Bu isə Azərbaycanın əmək bazarı üçün yaxşı heç nə vəd etmir: ölkədə real işsizlik səviyyəsi yüksək olaraq qaldığı, iqtisadiyyatda böyümənin dayanmaq ərəfəsində olduğu bir zamanda yüz minlərlə əmək qabiliyyətli insanın bazara daxil olması çox mənfi nəticələrə səbəb ola bilər.

Əmək miqrantlarının köçü həm də ölkəyə Rusiyadan pul göndərişlərinin də azalmasına, bu isə əhalinin geniş kütlələrinin sosial vəziyyətinin pisləşməsinə gətirib çıxarır. Mərkəzi Bankın məlumatına görə, ötən ilin 9 ayında Azərbaycana fiziki şəxslər tərəfindən xaricdən göndərilən pul baratlarının həcmi 1 milyard 280 milyon 754 min dollar təşkil edib. Bu, 2022-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 54 faiz azalma deməkdir. Belə ki, 2022-ci ilin 9 ayında ölkəyə bu xətlə 2 milyard 779 milyon 259 min dollar daxil olmuşdu. Bu azalma əsasən Rusiyadan göndərişlərin azalması hesabına baş verib: 2022-ci ilin eyni dövründə Rusiyadan köçürmələr 2 milyard 267 milyon 336 min dollar olmuşdusa, 2023-cü ildə bu göstərici 3 dəfəyə yaxın azalmaqla 829 milyon 410 min dollar təşkil edib.

Al Azərbaycandan keçən dəhlizə ümidli qalıb - Transxəzərə milyardlar ayırır

Çindən Xəzərə qədər olan marşrutu alternativləşdirmək mümkün olsa da, dənizin qərbində Avropanın əlində belə imkan yoxdur: yüklər yalnız ölkəmizin üzərindən daşınmalıdır

Ukraynadakı müharibənin ardınca Yaxın Şərqdə, xüsusilə də dünya ticarətində mühüm yeri olan Qırmızı dənizdə başlanan gərginlik Avropanın Transxəzər Beynəlxalq Nəqliyyat Dəhlizinə marağının kəskin artmasına gətirib çıxarıb. Avropa İttifaqı dəhlizin keçdiyi Mərkəzi Asiya ölkələrinin infrastrukturunu inkişaf etdirmək üçün hərəkətə keçib.

Yanvarın 29-31-də Brüsseldə Al-Mərkəzi Asiya nəqliyyat investisiya forumu keçirilib. Investisiya Forumu Avropa Komissiyası, Al-ye üzv dövlətlər, Mərkəzi Asiya, eləcə də Qafqaz ölkələri və Türkiyədən yüksək səviyyəli nümayəndələri bir araya gətirib. Digər iştirakçılara G7 ölkələri, digər həmfikir ölkələr, maliyyə institutları və özəl sektor daxil olub.

Investorlar Forumu Avropa Komissiyasının rəhbərlik etdiyi və Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı tərəfindən Avropa və Mərkəzi Asiya arasında Dayanıqlı Nəqliyyat Əlaqələri üzrə 2023-cü ilin iyun ayında aparılan tədqiqatın nəticələrinə əsaslanır. Tədqiqat 33 çətin infrastruktur ehtiyacını müəyyənləşdirib. Transxəzər nəqliyyat şəbəkələrinin əməliyyat səmərəliliyini və iqtisadi cəlbediciliyini əhəmiyyətli dərəcədə artıracaq təkliflər hazırlanıb.

Forumda dair Avropa Komissiyasının yaydığı məlumatdan aydın olur ki, Avropa İttifaqı Rusiyadan yan keçməklə Transqafqaz və Türkiyə vasitəsilə Mərkəzi Asiyadan Avropaya nəqliyyat dəhlizinin yaradılmasına 10 milyard avroya qədər investisiya cəlb etmək niyyətindədir. Məlumatda qeyd olunur ki, hələlik Brüssel bu məqsədlər üçün Avropa İnvestisiya Bankı (AİB) və Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankından (AYİB) iki kredit

xəttinin formasında 2,97 milyard avro ayırmağa hazırdır.

Avropa Komissiyası vurğulayır ki, Rusiyanın Ukraynadakı işğalçı müharibəsi başladıqdan sonra "Avropa və Asiya arasında Rusiyadan keçməyən alternativ etibarlı ticarət yollarının tapılmasında xüsusi aktualıq var": "Avropa İttifaqı mövcud və planlaşdırılan sərmayələrdən ibarət 10 milyard avroya qədər investisiya cəlb etmək niyyətindədir. Avropa İnvestisiya Bankı Avropa Komissiyasının zəmanəti ilə 1, 47 milyard avroluq kreditlərin ayrılması haqqında bu gün Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistan hökumətləri ilə anlaşma memorandumu imzalayıb. Bu gün sonra Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı Qazaxıstanla 1,5 milyard avroluq kredit xətti üzrə anlaşma memorandumu imzalayacaq".

Ötən il Rusiyadan yan keçməyə çalışan böyük daşımaçılıq şirkətləri Azərbaycan üzərindən Orta dəhlizlə daşımaları test etməyə başladılar. Tezliklə məlum oldu ki, çoxsaylı maneələr bu marşrutun yükötürmə imkanlarını ciddi şəkildə məhdudlaşdırır. Nəticədə 2022-ci ildə Orta Dəhlizlə konteyner daşımalarının həcmi 2021-ci ilə müqayisədə 33 faiz artsa da, 2023-cü ilin səkkiz ayı ərzində 2022-ci ilin eyni dövrü ilə müqayisədə 37 faiz azalıb.

Hələlik üzv ölkələrin Orta dəhlizlə daşımaları sürətli ar-

tırmaq planları real nəticələr verməyib. Ötən ilin sonlarında tədqiqat hesabatında Dünya Bankı ekspertləri Orta Dəhlizin problemlərini sıralayıblar: Dəhlizin koordinasiyanın və vahid idarəçiliyin olmaması; Xəzər və Qara dənizlərdəki limanların, o cümlədən Xəzər dənizində dəniz nəqliyyatının aşağı istismar səmərəliliyi; Tamamlanmış dəmir yolu infrastrukturunun olmaması; Müxtəlif ölkələrin dəmir yolu nəqliyyatı operatorlarının qarşılıqlı əlaqədə olduğu sərhəd keçid məntəqələrində gecikmələr; Tərəflərin istifadə etdiyi müasir informasiya texnologiyaları həllərinin vahidliyinin və inteqrasiyasının olmaması.

Ötən ilin əvvəlində Azərbaycanın və Gürcüstanın bu problemlərin həlli üçün Avropa İttifaqına Transxəzər dəhlizinə diqqətin artırılmasına dair müraciətləri sükutla qarşılanıb. Lakin həmin dövrdən Avropanın Mərkəzi Asiya və oradan keçən dəhlizə marağında kəskin artım müşahidə olunur: bölgə dövlətlərinə yüksək səviyyəli səfərlər son dərəcə intensivləşdirilib. Mərkəzi Asiya dövlətləri başçıların Avropaya birgə səfərləri təşkil olunub.

Aparılan müzakirələrin nəticəsi Brüsseldə əldə olunan razılaşmalardır. Tərəflər 10 milyard avroluq ümumi investisiya sazişi çərçivəsində ayrıca sənədlər də imzalayıblar. Belə ki, Avropa İnvestisiya Bankı Avropa Komissiyasının zəmanəti ilə Qazaxıstan, Qırğızıstan və Özbəkistan hökumətlərinə, eləcə də Qazaxıstan İnkişaf Bankına 1,47 milyard avro

məbləğində kredit ayırıb. Öz növbəsində, Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı Qazaxıstanla Anlaşma Memorandumu imzalayıb. Ona əsasən, maliyyə institutu respublikaya nəqliyyat və logistika sahəsində layihələr üçün 1,5 milyard avro verəcək.

Özbəkistan mətbuatının məlumatına görə, Avropa İnvestisiya Bankı bu ölkənin nümayəndəsi ilə 500 milyon avro məbləğində ayrıca müqavilə imzalayıb.

Forumun ilk günündə Avropa diplomatiyasının rəhbəri Josep Borrell iştirakçılar qarşısında çıxış edib. O, Al-nin Mərkəzi Asiya regionu dövlətləri ilə əməkdaşlığının vacibliyini qeyd edib: "Dörd il əvvəl mən Brüsseldə gələndə Mərkəzi Asiya hardasa kənarda görünürdü və indi siz hər şeyin mərkəzindəsiniz. Siz Avropa ilə Asiya arasında təməl daşınız. Və buna görə də tərəfdaşlığımız bizim üçün çox vacibdir".

Onun fikrincə, beynəlxalq böhranlar kontekstində - Əfqanıstanda hakimiyyət dəyişikliyi, Ukraynada və Qazaxıstanla silahlı münaqişələr fonunda Avropa ilə Mərkəzi Asiya arasında fiziki əlaqələrə daha çox resurs yatırılmalı, nəqliyyat, enerji, təchizat zəncirləri və digər sahələrdə alternativlər axtarılmalıdır.

Borrell vurğulayıb ki, tərəfdaşlıq məsələlərində diqqəti iqtisadiyyat və təhlükəsizliyə yönəltmək lazımdır, çünki müasir dünyada bu anlayışlar ayrılmaz şəkildə bağlıdır.

Al-nin Xarici Əlaqələr üzrə Ali Nümayəndəsi tərəflər arasında dialoqu xüsusilə bu ilin sonunda Özbəkistanda keçiriləcək birinci tam formatlı Al-Mərkəzi Asiya sammiti çərçivəsində davam etdiriləcəyini bildirib.

Beynəlxalq tərəfdaşlıq üzrə Avropa komissarı Jutta Urpilainen bildirib ki, hər iki regionun dövlət və özəl investorları bu kritik dəhlizin uğurlu olması üçün birgə çalışacaqlar: "Avropa İnvestisiya Bankı və Avropa Yenidənqurma və İnkişaf Bankı tərəfindən çoxsaylı anlaşma memorandumları imzalanmış, Al-ye üzv dövlətlər və özəl sektor tərəfindən konkret öhdəliklər götürülmüşdür. Bu öhdəliklər birlikdə, Avropa Komissiyasının qrant maliyyələşdirməsi və investisiya zəmanətləri ilə mümkün olan Mərkəzi Asiyada dayanıqlı nəqliyyat əlaqəsi üçün öhdəliyi olan təsirli 10 milyard avro təşkil edir. İldəyən hərəkətə keçməyimiz üçün lazım olan sərmayə məhz budur".

Putin: "Rusiyanın NATO silahlarından daha üstün silahları var"

Rusiyanın NATO silahlarından daha üstün silahları var.

"Report" xəbər verir ki, bu barədə Rusiya Prezidenti Vladimir Putin deyib.

O bildirib ki, hətta sovet istehsalı silahlar da xarici silahlardan geri qalır: "Son 1 il yarım Rusiya müdafiə sənayesində 520 mindən çox yeni iş yeri açılıb".

V.Putin, həmçinin söyləyib ki, Ukraynadan Rusiyaya qarşı mübarizədə alət kimi istifadə olunur.

Forumda bir sıra əlavə razılaşmalar da əldə edilib. Al tərəfindən maliyyələşdirilən Regional Nəqliyyat Proqramı 2025-ci ildə qəbul ediləcək. Bu yeni proqrama əsasən Al nəqliyyatla bağlı mövcud və gələcək layihələri təşviq etmək üçün texniki yardım təklif edəcək. Bu, Mərkəzi Asiyada nəqliyyat infrastrukturunun inkişafı proqramının həyata keçirilməsi üçün Avropa Komissiyası və Avropa İnvestisiya Bankı tərəfindən ümumilikdə 1,5 milyard avro vəsaitin ayrılmasına töhfə verəcək.

Daha bir razılaşma tərəfdaşlığın monitorinqi, əməkdaşlığın genişləndirilməsi və Transxəzər Nəqliyyat Dəhlizinin inkişafının davam etməsini təmin etmək üçün koordinasiya platformasının yaradılmasını nəzərdə tutur. Transxəzər nəqliyyat şəbəkələrinin praktiki fəaliyyətinə və istifadəsinə yönəlməş 2024-cü ildə başlayacaq regional proqramı isə Beynəlxalq Ticarət Mərkəzi və OECD həyata keçirəcək.

Daha bir razılaşmaya əsasən baş rezident-məsləhətçilər üçün alət işə salınıb, onun çərçivəsində məsləhətçilər 2024-cü ildən Mərkəzi Asiya ölkələrinin hamısının nəqliyyat nazirliklərinə daxil ediləcək. Qarşıdakı aylarda proqram təminatının yumşaq infrastruktur bağlantısı ilə bağlı ixtisaslaşdırılmış iclasların əlaqələndirilməsi və təşkili başlayacaq.

Göründüyü kimi, Avropa bir qədər gec də olsa, Asiyada yükdaşımaların 15 gün müddətində həyata keçirilməsinə imkan verən Orta dəhlizin inkişafı üçün səfərbər olub. Bu zaman Çin və Avropa ölkələri Orta Dəhlizin inkişafı məqsədilə Azərbaycan və Gürcüstanla davam etdirilməklə Qırğızıstan, Özbəkistan və Türkmənistan ərazisindən keçəcək, Qazaxıstanla alternativ olaraq marşrut da yaratmaq niyyətindədirlər. Bu, əslində Transxəzər dəhlizi boyu iki marşrutun yaradılması deməkdir: bir marşrut Xəzər dənizinə Çindən Qazaxıstan ərazisindən keçməklə, digəri isə Qırğızıstan, Özbəkistan və Türkmənistan ərazisindən keçməklə çıxışı nəzərdə tutur.

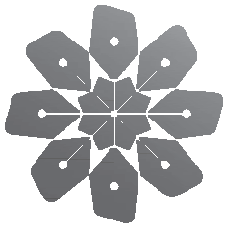
Belə olan halda Çin Transxəzər marşrutu layihəsinə təkcə Qazaxıstanla deyil, həm də Qırğızıstanla sərhəddən qoşulacaq. Çin, Qırğızıstan və Özbəkistan arasında dəmiryol xəttinin tikintisinə başlandıqını nəzərə alsaq, bu layihə daha da reallaşır.

Dəhlizin əsas iştirakçılarından biri olan Qazaxıstan yükdaşımalarda Mərkəzi Asiya regionundakı qonşularına verməyi planlaşdırmır. Belə ki, Qazaxıstan nəqliyyat sektorunda iri infrastruktur layihələrinin həyata keçirilməsi üçün yaxın beş ildə 40 milyard avro investisiya cəlb etməyi planlaşdırır. Brüsseldə keçirilən forumda iştirak edən Qazaxıstan Nəqliyyat Nazirliyinin rəhbəri Marat Karabayevin sözlərinə görə, investisiyalar sayəsində beş il ərzində tranzit dəhlizlərinin yenidən qurulması və uzunluğu 4,7 min km olan yolların təmiri nəzərdə tutulub. Bundan əlavə, Karabayev bildirib ki, yeni əsas marşrutlar üzrə uzunluğu 1,3 min km olan dəmir yollarının çəkilməsi planlaşdırılır ki, bu da Orta Dəhlizin imkanlarının dəfələrlə artmasına kömək edəcək.

Beynəlxalq TMTM Assosiasiyası 2023-cü ildəki 2,7 milyon tonla müqayisədə bu il dəhlizlə 4 milyon ton yük daşınacağını gözləyir. 2030-cu ilə qədər assosiasiya TMTM ilə yük daşımalarnın demək olar ki, üç dəfə artacağını - 11 milyon tona çatacağını proqnozlaşdırır.

Çindən Xəzərə qədər olan marşrutu alternativləşdirmək mümkün olsa da, dənizin Qərbində Avropanın əlində belə imkan yoxdur: yüklər yalnız Azərbaycan üzərindən daşınmalıdır. İran və Rusiyanın Avropa ilə münasibətləri nəzərə alınsa, alternativ yalnız Azərbaycan ərazisindən sonrakı marşrutda yaradıla bilər: ya Gürcüstan, ya da Ermənistan-dan keçməklə. Azərbaycan artıq Ermənistana bunun üçün Zəngəzur dəhlizini təklif edib, rəsmi İrəvan razılaşmağa tələsmir. Belə yanaşma davam etdiyi müddətdə İrəvanın beynəlxalq səviyyəli layihədə iştirakı mümkün olmayacaq...

□ **Dünya SAKIT,**
"Yeni Məşavət"

**Azərbaycan
Respublikasının
Mediyanın İnkişafı
Agentliyi**

Gender, ailə və demoqrafiya məsələlərinin işıqlandırılması

Ailə, Qadın və Uşaq Problemləri üzrə Dövlət Komitəsinin məlumatına görə, 2021-ci ildə internat tipli ümumtəhsil müəssisələrində təhsil alan uşaqların sayı 9960 nəfər idisə, 2022-ci ildə bu rəqəm 10062 nəfər olub.

Komitənin aparat rəhbəri Ceyran Rəhmətullayeva bu barədə danışarkən qeyd edib ki, uşaqların internat müəssisələrinə düşməsinin qarşısının alınması istiqamətində işlər aparılrsa da, hələ də bu müəssisələrdə uşaqların sayı narahat edəcək dərəcədədir. Ceyran Rəhmətullayeva alternativ qayğı müəssisələrinin sayının artırılmasına ehtiyac olduğunu qeyd edib.

Statistikadan da görünür ki, Azərbaycanda internatda böyüyən uşaqların sayı ilbəil artır. Mütəxəssislər qeyd edir ki, mövcud vəziyyət ciddi sosial problemlərin olmasından xəbər verir. Əgər əvvəllər internatlarda atasız-anasız, kimsəsiz uşaqlar yaşayırdısa, indi atalı-analı uşaqlar əksəriyyət təşkil edir. Buna daha çox səbəb kimi isə valideynlərin sosial-iqtisadi problemləri göstərilir. Qeyd olunur ki, bəzi qadınlar şiddət, davamlı keçimsizlik olan ailədə uşaq dünyaya gətirir və sonradan problemlər yaşayır, nəticədə uşaqlar baxımsız qalır. Həmçinin, valideynləri narkotik istifadəçisi olan ailələrdə böyüyən uşaqlar da adə-

tən dövlətin himayəsinə keçir və internat tipli məktəblərə göndərilir.

Beynəlxalq təşkilatlar, o cümlədən BMT, Avropa Şurası bildirir ki, uşaqlar öz ailələrində, bu mümkün olmadıqda qohumlarının yanında, bu da olmasa xüsusi hazırlanmış ailələrdə və icmalarda yaşamaq, tərbiyə almalı və orta ümumtəhsil məktəblərinə getməlidir. Bu prinsiplər təkcə sağlam uşaqlar üçün deyil, həmçinin kimsəsiz, eləcə də əlilliyi olan uşaqlar üçün keçərlidir.

Avropa ölkələrində internat müəssisələri demək olar ki, ləğv olunub. İnkişaf etmiş demokratik dövlətlərdə ümumiyyətlə internat müəssisələrindən imtina olunub. Məsələn, İtaliyada və Skandinaviya ölkələrində hətta əlilliyi olan uşaqlar üçün də internat məktəbləri yoxdur.

Mövzu ilə bağlı "Təmiz dünya" İctimai Birliyinin sədri Mehriban Zeynalova "Yeni Müsavat"a danışib:

"İnternata yerləşdirilən uşaqların elə əksəriyyəti bizim siğınacaqdan göndərilənlərdir. Bəzilərinin valideynləri ya

həbsdə olur, ya narkotik maddə istifadəçisi olur, ya valideyn övladına kifayət qədər təlim-tərbiyə verə bilmir, bir çoxu da sosial-iqtisadi problemlərdir. Məsələn, valideynin evi, gəliri olmur, ona görə də uşaqları dövlət müəssisəsinə yerləşdirməyə çalışır ki, heç olmasa uşaq orada elm, təhsil, eyni zamanda tərbiyə ala bilsin. Beləliklə bu məsələ bu cür kateqoriyalara bölünür. Sonrakı prosesdə valideynlərin uşaqları internat məktəbinə yerləşdirməsi uşaqlarda böyük travma

yaradır. Yəni valideyni olub, internatda böyümək uşaqlar üçün fərqli bir travma olur. Onlar özlərini atılmış, valideynləri tərəfindən kifayət qədər sevilməyən uşaq hesab edirlər. Sonradan bu travma onların gələcək həyatlarında özünü büruzə verir.

Ola da bilir ki, valideyn ikinci dəfə ailə həyatı qurur, uşağına qarşı məsuliyyətsiz yanaşır və övladını ona görə internat məktəbinə qoyur. Amma əksəriyyət sosial problemlərdir. Qeyd etdiyim kimi, evsizlik, da-

vamlı iş yerinin, gəlirlərinin olmaması bəzən valideynləri buna vadar edir.

Bir qisim valideyn isə övladına qarşı zorakılıq işlədir, yerli icra hakimiyyəti, sosial xidmətlər qərar qəbul edir ki, uşaq həmin ailədə yaşaya bilməz, bu zaman onu internat məktəbinə yerləşdirirlər.

Bəli, bu gün bir çox Avropa ölkələrində internat məktəbləri artıq ləğv olunub. Azərbaycanda da internat məktəblərinin tədricən ləğv olunması istiqamətində işlər aparılır. Belə ki, himayədar ailə modelinə keçid olunub və gündəlik rəqəmlər də sosial şəbəkələrdə paylaşılır.

Avropada olduğu kimi Azərbaycanda da himayədar, ailə qayğı modeli valideynləri alternativ uşaq qayğı modelidir. Himayədar ailə modelində himayədar ailələr müqavilə əsasında onların yanına yerləşdirilmiş uşaqların qidalan-

ması, təhsili, sağlamlığı, fiziki və əqli inkişafının qeydinə qalır, onların ailə mühitində böyüməsinə şərait yaradır və buna görə dövlət tərəfindən müəyyənləşdirilən stimullaşdırıcı dəstək mexanizmlərindən istifadə edirlər.

Övladlığagötürmədən fərqli olaraq himayədar ailə qayğı modelində uşaq ailə yanında müvəqqəti yerləşdirilir, uşaqla himayədar valideynlər arasında valideynlik münasibətləri yaranmır və uşaq ailənin varisi sayılır.

Beləliklə, himayədar ailə uşağı götürür və onun qayğılarını, təhsili ilə məşğul olur, buna görə ayda qazanc da əldə edə bilər. Dövlətin də məqsədi budur ki, himayədar ailə modeli yaratmaqla internat tipli məktəbləri ləğv etsin.

Hesab edirəm ki, himayədar ailə modelinin uğurlu olması üçün uşaqları əvvəlcədən buna hazırlamaq lazımdır. Yəni, uşaqların keçid dövrünü hansısa müəssisədə təşkil edib, daha sonra onların himayədar ailəyə verilməsi məqsəduyğun olar".

Gender, ailə, demoqrafiya ÜSAVAT

N 21 (8394) 3 fevral 2024

Avropada internat məktəbləri ləğv edilir, Azərbaycanda isə...

Ölkəmizdə "internat uşaqları"nın sayı niyə ilbəil artır;
Mehriban Zeynalova: "Azərbaycanda da internat tipli məktəblərin ləğvi istiqamətində işlər aparılır, lakin..."

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xəlidə GƏRAY

“Pul ver, orduya getmə...” - hərbi xidmətlə bağlı təklif keçərsə...

Üzeyir Cəfərov: "Alternativ xidmət haqqında" qanun təcili şəkildə qəbul edilməlidir, bundan sonra..."

"Ölkəmizdə hərbi xidmət keçmə qaydalarına dəyişiklik edilə bilər". Bunu Milli Məclisin fevralın 1-də keçirilən iclasında deputat Elnur Allahverdiyev deyib.

Deputat bildirib ki, hərbi xidmətə çağırışla bağlı bir sıra müddətlər qardaş Türkiyədə tətbiq edilir: "Bizdə də buna gedilə bilər. Bizdə hərbi xidmət 1 il yarım və ali təhsillilər üçün 1 il müəyyən edilib. Büdcəyə müəyyən vəsait ödəməklə bu müddət azaldıla bilər. Burada ilk növbədə gənclərin təhsil məsələsinə diqqət artırılmalıdır. Gənclərin xaricdə təhsil alması üçün dövlət proqramı qəbul olunub. Gənclərin savadlı kadr olaraq yetişdirilməsi dövlətin vəzifələrindən biridir. Ancaq ali təhsil almış və 1 il hərbi xidmət keçən şəxslər yenidən təhsilə qayıdanda adaptasiya problemi yaşayırlar. Buna görə də bu dəyişikliyə gedə bilərik. Hesab edirəm ki, belə dəyişiklik həyata keçirilərsə, zamanında mövcud olmuş hərbi kafedraların ali məktəblərdə bərpasına baxıla bilər".

Qeyd edək ki, bur çox ölkələrdə bu təcrübədən istifadə olunur. Hətta bəzi ölkələrin, o cümlədən Ermənistanın qanunvericiliyi böyük təminat qarşılığında hərbi xidmətdən tam imtina da mümkün sayır.

Doğrudur, Azərbaycan hələ də Ermənistanla müharibə vəziyyətindədir, çünki sülh müqaviləsi imzalanmayıb. Ancaq bu da var ki, Azərbaycan peşəkar ordu quruculuğuna kurs götürüb. Deputatın təklifi real-

laşa bilərmi?

Hərbi ekspert Üzeyir Cəfərov mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a fikirlərini açıqladı: "Elnur bəyin hərbi xidmətdə olub-olmaması ilə bağlı mənim xəbərim yoxdur. Amma o xidmətdə olsaydı, bilərdi ki, Azərbaycanda sadəcə "Alternativ xidmət haqqında" Qanun qəbul etməklə bütün problemləri yoluna qoymaq olar. Onsuz da biz o qanunu qəbul etməliyik, uzun illərdi o

qanun layihəsi hazır olsa da, Qarabağ məsələsinə görə onun tətbiqi gecikir. Amma biz onu mütləq tətbiq etməliyik. Əslində kənardan baxanda cəlbədedici görünür, pulunu ver, xidmət eləmə. Onsuz da bu gün kimlərsə xidmət etmir, müxtəlif yollarla xidmətdən yayınır. Kimin nə deməyindən asılı olmayaraq biz bunu görürük. Sadəcə qanunlarımızda əsaslandırılmış dəyişikliklər etməliyik. Onda bunun çox müsbət nəticəsi olacaq. Biz bu gün çox danışırıq, cəlbədedici deyərək Elnur bəy gənclərin təhsil məsələsinə diqqət yetirməyi təklif edib. Nədən Elnur bəy demir ki, bizim gənclərə şərait yaratmaq lazımdır. Bu nədən ibarətdir: Kim hərbi xidmətə meyilli deyilsə, qardaş Türkiyədə olan model kimi tətbiq olunmalıdır. O şəxs qısa bir müddət toplanışda olur, toplanışdan sonra da ordu ilə sağollaşmalıdır. Bu ən yaxşı və rahat yollardan biridir. O qədər vacib məsələlər var ki, bi-

zim millət vəkilləri bəzən o məsələlərə diqqət yetirmirlər. Danışanda da cəlbədedici görünür. Şəxsən onun tərəfindən bir fikri var idi - Orduda varlılar da, kasıblar da bir yerdə xidmət etməlidirlər. Peşəkar orduda maddi xidməti var. Bu xidmət çox zaman effekt verməyib, çünki səfərbərlik ehtiyatı yoxdur. Vətən hər kəs üçün əziz olmalıdır. Hər kəs xidmət etməlidir. Türkiyə modelinə uyğun olaraq 3-4 aylıq toplanış keçib, ondan sonra pul ödəmək olar. Xarici ölkələrin təcrübəsinə baxıb kortəbii təklif verməyə ehtiyac yoxdur. Türkiyə ordusu dünyanın ən güclü 10 ordusu sırasındadır. Napoleon demişdi ki, mənə türk ordusunu verin, bütün dünyanı işğal edirəm. Türkiyə ordusu unikal şəkildə qurulub".

General Y.Aydəmirov general-leytenant Hikmət Mirzəyevin təyinatını yüksək qiymətləndirib: "General-leytenant Hikmət Mirzəyevin müdafiə nazirinin müavini - Quru Qoşunlarının komandanı təyin edilməsi ilə orduda nizam-intizam yüksək olacaq. Neqativ hallar aradan qalxacaq. Unutmayaq ki, 44 günlük Vətən müharibəsində məhz onun komandanlığı altında önəmli nəticələr əldə olunub. Mən onu 1-ci Qarabağ müharibəsində iştirak etdiyi dövrdən tanıyıram. Onun təyinatı təsadüfi deyil. Çox gözəl addımdır".

□ Afəq MİRƏYİQ, "Yeni Müsavat"

Ukrayna Baş Kəşfiyyat İdarəsinin rəhbəri Kiril Budanov Rusiya tərəfdən qanunsuz tikilən Krim körpüsünün 2024-cü ildə fəaliyyətini dayandıracağına əmindir. Jurnalistin Krim körpüsünün dağıdılmasının Rusiyanın taktiki nüvə silahından istifadə etməsinə səbəb olub-olmayacağı ilə bağlı sualına isə Budanov belə cavab verib: "Onun nəyə hazır olub-olmaması kimin vecinədir? Obyektiv reallıq var".

Yeni körpünün vurulması və tam sıradan çıxarılması bu il qaçılmazdır. Bu arada məlum olub ki, Ukrayna ötən il elan edilmiş tədarük çərçivəsində tezliklə ABŞ-dan yüksək dəqiqlikli reaktiv GLSDB raketləri ala bilər. Bu barədə "Politiko" nəşri məlumat yayıb. Bildirilib ki, Pentagon Ukrayna üçün nəzərdə tutulan yeni yüksək dəqiqlikli uzaqmənşilli bombanı uğurla sınaqdan keçirib. Onun döyüş meydanına bu həftə çatdırılacağı gözlənilir. ABŞ dövlət katibinin müavini Viktoriya Nuland isə deyib ki, GLSDB bombaları artıq Ukrayna hərbiçilərinin istifadəsi üçün yoldadır. O xatırladı ki, Rusiyanın tam-

na-Rusiya müharibəsi özünün ən şiddətli və gərgin fazasına qədəm qoyub: "Rusiyanın itkiləri getdikcə daha çox artmaqdadır. Rusiyada, İngiltərədə, ABŞ-da keçiriləcək seçkilər də Rusiya-Ukrayna müharibəsinə ciddi təsirini göstərəcək. Hələ ki, faktiki olaraq Putin mart prezident seçkilərinə Pirr qələbəsi də olsa hansısa üstünlüklə getmək istəyir. Odur ki, Ukraynaya hücumlarını intensivləşdirib. ABŞ-da hakimiyyətə kimin gələcəyi də diqqətlə izlənilir. Rusiyanın taktiki nüvə silahına əl ata biləcəyi hədəsi müharibə başlayandan olub. Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının müavini Dmitri Medvedevin

Krim körpüsünün sonu gəlir - "Putini bu il sürprizlər gözləyir..."

Politoloq: "Bu gün Qərbin beynəlxalq nüfuzu və demokratiyanın taleyi məhz Ukraynada həll olunduğundan..."

miqyaslı işğalı başlayandan ukraynalı müdafiəçilər rusların ələ keçirməyə çalışdıqları ərazilərin 50%-ni işğaldan azad etməyə nail olublar. Həmçinin Rusiyanın quru qoşunlarına və Qara dəniz donanmasına ciddi ziyan dəyib. Bu da Ukrayna iqtisadiyyatının 4%-dən 5%-ə qədər artmasına gətirib çıxarıb. Nuland onu da bildirib ki, 2024-cü il Ukrayna üçün mühüm strateji əhəmiyyət daşıyır və ona döyüş meydanında müəyyən inamlı uğurlar gətirəcək.

"Ukrayna müdafiəsini gücləndirir və Rusiya lideri Vladimir Putini döyüş meydanında "sürprizlər" gözləyir", - deyir o əlavə edib.

Qeyd edək ki, uzunluğu 19 km olan və 2,5 milyard dollara başa gələn körpü Rusiya üçün strateji əhəmiyyət daşıyır. Bəs Krim körpüsünün sıradan çıxmasına Moskvanın mümkün reaksiyası nə ola bilər, Moskva taktiki nüvə silahına əl ata bilərmi?

AMİP liderinin köməkçisi, politoloq Əli Orucov "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Ukray-

na-Rusiya müharibəsi özünün ən şiddətli və gərgin fazasına qədəm qoyub: "Rusiyanın itkiləri getdikcə daha çox artmaqdadır. Rusiyada, İngiltərədə, ABŞ-da keçiriləcək seçkilər də Rusiya-Ukrayna müharibəsinə ciddi təsirini göstərəcək. Hələ ki, faktiki olaraq Putin mart prezident seçkilərinə Pirr qələbəsi də olsa hansısa üstünlüklə getmək istəyir. Odur ki, Ukraynaya hücumlarını intensivləşdirib. ABŞ-da hakimiyyətə kimin gələcəyi də diqqətlə izlənilir. Rusiyanın taktiki nüvə silahına əl ata biləcəyi hədəsi müharibə başlayandan olub. Rusiya Təhlükəsizlik Şurasının müavini Dmitri Medvedevin

alınması çox böyük xəsəretlərə yol açar və bu həm də psixoloji cəhətdən Rusiyaya sarsıdıcı təsir də göstərə bilər. Zəfər Qərb Krim Ukraynanın ərazisi sayır və bu hücum Rusiyaya hücum kimi qiymətləndirilə bilməz. Fikrimcə, dünya indiki kimi nüvə təhdidi ilə heç vaxt üzləşməyib. Ümid edək ki, Rusiyadakı müstəqil qüv-

hərəkətdir və beynəlxalq ictimaiyyət tərəfindən qəti şəkildə qınanacaq bir addım olardı. Nüvə silahlarından istifadə nüvə silahlarının yayılması prinsiplərinə ziddir və genişmiqyaslı beynəlxalq münaqişəyə səbəb ola bilər. Rusiya bu addımı atarsa qarşısında bu dəfə təkcə sanksiyalar ilə deyil, hərbi baxımdan da NATO ölkələrini görə bilər. Bu baxımdan Rusiyanın belə bir riskə getməsi indiki məqamda inandırıcı deyil".

Politoloq Rusif Məmmədsoy isə qeyd etdi ki, dünya elə bir mərhələyə qədəm qoyub ki, Putinin taktiki nüvə silahından istifadə etməsi belə bir çoxlarını təəccübləndirməz: "Bu gün Ukrayna ilə savaşa Putin Rusiyası bataqlığa girib. Hazırkı rəqəmlərə görə Rusiya 315.000-dən çox hərbiçisini itirib. Doğrudur, bu hal Rusiya üçün vacib deyil. Çünki onları əsasən insan həyatı deyil də, hansı əraziləri nəzarətə götürmək daha çox maraqlandırır. Ukrayna cəbhəsində də hər şey ürkəçən deyil. Avropa İttifaqı Ukraynaya 55 milyard dollarlıq yardım paketini qəbul etdi. Lakin bu pullar 4 il ərzində verilecək. Yəni təxminən hər il 12.5 milyard dollar verilecək. Bu isə həm də onu deməyə əsas verir ki, müharibə hələ ən azı 4 il də uzanacaq. Prosesin sonunda taktiki nüvə silahını heç bir halda istisna etmək mümkün deyil.

Putine sualların sayı artacaq. Savaştan öncə Finlandiya və İsveç kimi ölkələr NATO-ya üzv deyildi. Onların üzvlüyü isə daxilə də birmənalı qarşılanmadı. Təbii ki, Rusiya bu savaşa NATO-nun Şərqi doğru genişlənməməsi üçün başladı, lakin nəticə gözlənilirdi kimi olmadı. Hələ ki, Rusiya iqtisadi müstəvidə çıxış yolları tapır, ancaq bu heç də hər zaman belə olmayacaq. Müdafiə sənayesinə vurulan ciddi zərbələr var. Hesab edirik ki, Rusiyanın bundan sonra hansı addımları atacağını ehtimal etmək çətinidir. Doğrudur, strateji nüvə silahını istisna etsək də, taktiki nüvə silahından istifadə üçün bu sözləri demək mümkün deyil".

□ **Cavanshir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Politoloq: "Rusiya-Ukrayna müharibəsinin yeganə qalibi ABŞ-dır"

Rusiya-Ukrayna müharibəsinin yeganə qalibi ABŞ-dır. Bunu APA-ya açıqlamasında politoloq Ramiz Aliyev bildirib. Politoloq deyib ki, Birinci və İkinci dünya müharibələrində olduğu kimi, hazırda Rusiya-Ukrayna savaşından bəhrələnen, güclənən ölkə ABŞ-dır:

"Fevralın 24-də iki il tamam olacaq bu müharibə müddətində Vaşinqtonun həm hərbi sənaye məhsullarının, həm də neft-qaz satışından əldə etdiyi gəlirlər deməyə imkan verir ki, Ağ ev savaşın uzunmüddətli olmasında maraqlıdır. Bunu hətta "Nyu-York Tayms" qəzeti də etiraf edir. Qəzetin yazdığına görə, Rusiyanın başının müharibəyə qarşısındakı istifadə edən ABŞ dünya bazarındakı mövqeyini gücləndirməklə bərabər söz sahibi olduğu NATO şərq sərhədlərini genişləndirib. Şimali Atlantika Bloku vasitəsi ilə öz hərbi qüvvələrini Rusiyanın sərhədləri yaxınlığında yerləşdirən ABŞ bu ölkəyə qarşı iqtisadi və siyasi təzyiqlərini gün-gündən gücləndirir. Ukraynanı Rusiya ilə qarşıdurmaya təhrik edərək müharibəyə sürükləyən ABŞ bu müharibənin yeganə "qalibi"dir. ABŞ və NATO hələ ki, bu müharibədə birbaşa iştirak etmir. Amma müharibənin alovlanması üçün katalizator rolunu oynamaqda davam edirlər. ABŞ və dostları Ukrayna ordusunu silah-sursat və pulla təmin edir, hərbiçilərə təlimlər keçir, onlar üçün əməliyyat planları qururlar. Hətta xarici muşdların, könüllülərin Ukraynaya göndərilməsini dəstəkləyirlər. ABŞ, İngiltərə, Fransa, İsveç və Gürcüstandan gələn hərbi təlimatçılar, muşdlu əsgərlər Ukraynada Rusiya-ya qarşı döyüşürlər".

Ramiz Aliyev qeyd edib ki, dünyanın siyasi düzenini dəyişməyə çalışan ABŞ Yaxın Şərqdə də müharibələri, münaqişələri alovlandırır: "ABŞ və İngiltərə hazırda İranın dəstəyi ilə Yəməndə hakimiyyətə gəlmiş "Ənsarallah" təşkilatına (Bədrəddin əl-Husinin davamçılarına) zərbələr endirir. Qəzazadə İsrail-Fələstin müharibəsi davam edir. Tayvan, Şimali Koreya ətrafında gərginlik davam edir. Baş verənləri Üçüncü Dünya müharibəsi də adlandırmaq olar. Bu müharibənin ssenarisi isə okeanın o tərəfində hazırlanır. Son iki ildə "Gazprom"u Avropadan sıxışdırıb çıxaran ABŞ Rusiyanın buradakı qaz bazarını ələ keçirib. Avropanı poliqona çevirib və silah satışı artıb. ABŞ Dövlət Departamentinin verdiyi məlumata görə, 2023-cü ildə xarici hökumətlərə ABŞ hərbi texnikasının satışı 16% artaraq rekord həddə - 238 milyard dollara çatıb. Bu onu göstərir ki, yaranan gərginlik Amerikanın maraqlarına uyğundur".

Ramiz Aliyev bəzi qüvvələrin Azərbaycanı da bu prosesə cəlb etmək istədiklərini söyləyib: "İstəyirdilər ki, Azərbaycan-Ermənistan arasında müharibə daha uzun müddət davam etsin. Amma ölkə rəhbərliyinin uzaqgörənliyi sayəsində biz uğurlu əməliyyatlarımızı çox qısa zamanda yekunlaşdırdıq. Bu gün artıq sərhədlərimizdə silah səsləri eşidilmir. Dəniz qanunlarında sərhədlərin delimitasiya və demarkasiyası, sülh prosesi müzakirə olunur. Cənubi Qafqazda öz maraqlarını həyata keçirə bilməyən ABŞ və dostları beynəlxalq təşkilatlar vasitəsi ilə bizə təzyiq göstərməyə çalışırlar..."

“Qida məsələləri ilə bağlı ciddi təhlükələr var”. Bunu Milli Məclisin srağagünkü iclasında deputat Sabir Rüstəmxanlı deyib. Deputat bildirib ki, narkotikdən qorxuruq, amma ondan daha təhlükəli qidalardır:

“Elə qidalar var ki, narkotik kimi vərdiş yaradır. “Coca-Cola”, “Fanta”lar... Evdə uşaqlara yemək yedirdə bilirik. Onlar istədiyi o qidaların içində nə var?! Niyə onlar uşaqları cəlb edir? Genləri dəyişdirilmiş qidaları uşaqlarımıza öyrədirlər. Süni yolla yaradılmış qidalar reklam olunur. Azərbaycanı bundan qoruyacaq qidalarımız var. Bu məni ciddi şəkildə, vətəndaş olaraq narahat edir. Konkret olaraq, heç kimin, heç bir müəssisənin adını çəkmirəm. Amma bizim gələcəyimiz bu məsələnin həllindən ibarətdir. Niyə Azərbaycan brendi yaranmasın?! Niyə biz məhsullarımızı kənara çıxara bilmirik? Bizim dağlarımızda su çıxır, gedirik, mağazaya Fransadan belə su gəlir, amma bizim sular yoxdur”.

Öz növbəsində parlamentin Aqrar siyasət komitəsinin sədri Tahir Rzayev qeyd edib ki, Azərbaycanda qida təhlükəsizliyi ilə bağlı çox böyük institut var, 700-ə yaxın əməkdaş çalışır: “Orada bir anın içində milyonlarla maddə üzərində analiz aparıla bilər. Elə görüntü yaranmasın ki, Azərbaycanda qida təhlükəsizliyi təmin edilmir. Elə danışıldı ki, guya hökumət vətəndaşın düşmənidir ki, onu zəhərləyir. Elə məhsul yoxdur ki, onun genində hansısa maddə yer almasın. Amma bizim “Qida təhlükəsizliyi haqqında” qanunda bu göstərilib ki, bu insanların, heyvanların sağlamlığına ziyan vurursa, bu məhsul qadağan olunur”.

Doğrudan da, müasir uşaqlar “Coca-Cola”sız, “Fanta”sız, qazlı içkilərsiz yemək yemirlər. Bəs xüsusən də qazlı içkilər standartlara, qida təhlükəsizliyinin tələblərinə nə dərəcədə cavab verir?

Ekspertlər hesab edirlər ki, uşaqların ən sevimli qidası olan “Coca-Cola”, “Fanta”, “Kinder” şokolad heç də onlar üçün ən yaxşı sayılmır. Çünki bunlar insan sağlamlığı üçün zərərli hesab edilən GMO məhsullarının (geni dəyişdirilmiş orqanizmlər) siyahısına daxildir. Məsələn, Rusiyada tərkibində GMO olan məhsulların siyahısı açıqlanıb. Buraya: yeddi adda qazlı su - “Up”, “Sprite”, “Coca-cola”, “Pepsi”, “Fanta”, uşaqların çox sevdiyi və arzuladığı “Kinder” şokoladı, həmçinin anaların qidalandırmaq üçün tez-tez seçdiyi dənli bitkilər “Samanyolu”, “Nestle”,

Uşaqlarla bağlı SOS: “Coca-Cola”, “Fanta” narkotik kimi...

Ekspertlər deyirlər ki, bu məhsullar GMO tərkibli, zərərli, bir çox ölkələrdə qadağan olunub, bizdə isə...

“Snickers”, “Twix”, “Kit-Kat”, “Nutella”, “Hipp” uşaq qidaları, “Lays” chipsləri, “Chetos”, “Pringles” popcorn, “Campina”, “Erman”, “Miracle” yoğurtları, “Yubiley” peçenyləri. Qərb ölkələrində belə məhsullar tamamilə qadağan olunmasa da, bəzi məhdudiyyətlər qoyulub. Üstəlik, etiketlərin üzərinə GMO işarəsi qoyurlar ki, insanlar bu məhsulları alıb-almamağı özü seçsin. Amma deyək ki, “Kinder” şokolad uşaqlar üçün zərərli məhsul kimi ABŞ-da rəsmən qadağan edilib. Onu da qeyd edək ki, bu məhsulların əksəriyyəti Azərbaycanda satışda var, satışına qadağa qoyulmayıb.

Rusiyalı həkim Aleksandr Pliev deyib ki, müxtəlif məhsulların: çips, “Coca-Cola”, “Kinder” şokolad və digər məhsulların, o cümlədən GMO-nun zərərli olması ilə bağlı araşdırmalar aparılır: “Millətin sağlamlığını düşündən dövlətlərdə onun ərazisində bu məhsulların satışı qadağan edilib. GMO həm də bir növ təsirə məruz qalmış məhsul və ya əmtəədir. Bütün GMO qidaların zərərli olduğunu deyə bilmərik. Amma məsələn, GMO yüz min adamdan bir nəfərə zərər verə bilər belə, təbii ki, bu məhsula qadağa qoyulmalıdır. Bu vəziyyətdə, insan orqanizminə zərər vermənin nəzəri ehtimalından danışırıq. Əvvəla, bu zərərli məhsullar uşaqların sağlamlığına təsir edir, çünki uşağın orqanizmi böyüklərin artıq formalaşmış or-

qanizmindən daha çox təsirə məruz qalır”.

Həkim-dietoloq Marina Horkavaya isə deyib ki, “Coca-Cola” içkisi çox miqdarda şəkər və kofein olduğu üçün sağlamlıq üçün təhlükə yaradır: “Qazlı içkilərin əsas təhlükəsi çox miqdarda şəkərin olmasıdır. Əgər koladan danışırıqsa, onda 100 q içkinin tərkibində təxminən 15 q şəkər var, yeni adı bankada cəmi 45 qr var. Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatının (ÜST) tövsiyələrinə uyğun olaraq gündəlik şəkər qəbulu böyüklər üçün 25 q, uşaqlar üçün isə “20 q” təşkil edir”.

Onun sözlərinə görə, “Coca-Cola”nın tərkibində kofein də var ki, bu da içkinin ürək-damar sisteminə mənfi təsirini izah edir: “Və çoxlu şəkərlə birlikdə, yeniyetmələrdə artan həyəcanlılığa səbəb ola bilər”, - deyər Horkavaya bildirib.

Mövzu ilə bağlı istehlakçıların hüquqlarının müdafiəçisi Eyyub Hüseynov “Yeni Müsavat”a dedi ki, Milli Məclisdə qida təhlükəsizliyi məsələsi müzakirə olunub, bu çox yaxşı haldır: “Keçən həftə mən və bir neçə ekspert deputat Tahir Rzayevlə görüşdük, mübahisələr, polemikalar oldu. Görüşümüzün məzmunu ondan ibarət idi ki, vəziyyətdə, insan orqanizminə zərər vermənin nəzəri ehtimalından danışırıq. Əvvəla, bu zərərli məhsullar uşaqların sağlamlığına təsir edir, çünki uşağın orqanizmi böyüklərin artıq formalaşmış or-

qanizmindən daha çox təsirə məruz qalır. Mən təklif etdim ki, qanunda dəyişiklik etmək olar, təkmilləşdirmək olar, lakin onu ləğv etmək düzgün deyil. Nədənə bəzi qurumlara bu qanun maneçilik törədir. Ölkədə genetik modifikasiya olunmuş (GMO) lobbichiliyini aparan qurumlar var. Təəssüf ki, “Qida təhlükəsizliyi haqqında” Qanunun 25-ci maddəsində GMO yemlərinin Azərbaycana gətirilməsinə icazə verildi. Guya onlar yoxlanılacaq, bu insanlara zərər vermir-vermir araşdırılacaq. Məlumdur ki, dünyada GMO-nun lobbichiliyini aparan qurumlar var. Sabir Rüstəmxanlının çıxışı ilə mən tam razıyam. Bir çox ölkələr “Coca-Cola”, “Pepsi Cola” kimi malların satışına öz ölkəsində qadağa qoyub. Lakin bizdə isə guya bazar iqtisadiyyatıdır, icazə veririk. İstehlakçı hüquqlarını qoruyan dünya təşkilatları 4 ildən bir dünyanın müxtəlif ölkələrində toplanaraq, “Coca-Cola”nın təhlükəli içki olduğu barədə məlumatlar verir. Uşaq bağçaları və məktəb bufetləri üçün standartlar hazırlanan zaman bir neçə məhsulla bərabər sözügedən zərərli içkinin satışı da qadağan edilib”.

Ekspert əlavə edib ki, “Coca-Cola” içkisinin mənşəyi məlum deyil. Resepti gizli saxlanılır. Bu şirkət dünyada o qədər aqressiv reklam kampaniyası aparıb ki, insanlar “Coca-Cola” şüşəsinə “ayrı şey də” tökülsə, onu iç-

cəklər: “Aqressiv reklam istehlakçıları aldatmağa, istehlakçılardan pul qoparmağa yönəlib. Bu içki dünyanın bir çox ölkələrində qadağan edilib”, - deyər qeyd edən ekspert vurğulayıb ki, Azərbaycanda da bu içki qadağan edilməlidir. Ancaq problem ondadır ki, “Coca-Cola” hansı ölkədə varsa, bu ölkənin böyük vergi ödəyicisinə çevrildiyi üçün onun təhlükə olmasına göz yumulur.

Bəli, Azərbaycanda qida problemi yaşanır. Bizdə qidanın təhlükəsizliyi ilə məşğul olurlar, amma keyfiyyət kənardadır. Qida təhlükəsizliyi ilə bağlı əsasnaməni oxusaq, keyfiyyət barədə heç nə yoxdur. Təhlükəli qida insanı bir anda öldürür, keyfiyyətsiz qida isə apteklərdə, klinikalarda növbələrin yaranmasına səbəb olur”.

Həkim-qastroenteroloq Nigar Əliyeva isə deyib ki, 0.5 litr “Coca-Cola” içkisinin tərkibində 39 qram toz şəkər var, bu da 16.5 ədəd qənd parçasına bərabər miqdar sayılır: ““Coca-Cola”nın verdiyi ən

böyük zərərlərdən biri yaşlılarda və uşaqlarda (xüsusən də yeniyetməlik dövründə) vaxtından əvvəl dişlərin çürüməsi, sümük toxumasının osteoparozuna və osteomalyasiyasına səbəb olur. Belə ki, “Coca-Cola”nın tərkibindəki ortofosfor turşusu paratiroid hormonunun aktivliyini artıraraq kalsiumun sümük toxumasından ekskresiyasını (yutulmasını) artırır. Bundan əlavə, ortofosfor turşusu ağız boşluğundakı tüpürcək vəzilərinin kanallarını daraldaraq susuzluq hissiyyatını daha da artırır. Hətta gündəlik rasionda “Coca-Cola”nın qəbulu şəkərli diabetin yaranma riskini 67% artırır.

Bəziləri “Coca-Cola Zero”-nün zərərsiz olduğunu düşünərək onu alır, onun da kalori dəyəri 100 ml-də 0.2 kkal-dır. Lakin tərkibindəki şəkər əvəz ediciləri isə heç də zərərsiz deyil. Belə ki, tərkibindəki ən zərərli şəkər əvəz edicilərindən biri olan aspartam (E951) toz şəkərdən 180-200 dəfə daha şirindir. Aparılan araşdırmalara görə, aspartamın sinir sistemində daha böyük zərər verdiyi təsdiqlənib. Aspartam tərkibli qida maddələrini çox istifadə edən insanların alzheimer, zəka geriliyi, lenfoma, şəkərli diabet, parkinson xəstəliklərinə tutulma riski daha yüksəkdir”.

□ Afəq MİRƏYİQ, “Yeni Müsavat”

Azərbaycana 92 milyon 416 min dollarlıq yağ idxal edilib 2023

-cü il ərzində Azərbaycana 92 milyon 416 min dollar dəyərində 16 min 596 ton kərə yağı idxal edilib. “APA-Economics”-in Dövlət Gömrük Komitəsinin hesabatı əsasında apardığı hesablamalara görə, bu göstərici 2022-ci ilə müqayisədə dəyər baxımından 14.6% və ya 15.7 milyon dollar, həcm baxımından isə 10.6% və ya 1 966 ton azalıb. Belə ki, 2022-ci il ərzində Azərbaycana 108 milyon 181 min dollar dəyərində 18 min 562 ton kərə yağı və süddən hazırlanmış digər yağlar idxal edilib.

Ötən il ölkəyə gətirilən kərə yağının bir kiloqramının orta idxal qiyməti 9.5 manat təşkil edib. Bu göstərici əvvəlki ildə 9.9 manat idi. Azərbaycan kərə yağını ötən il Yeni Zelandiyadan 10.5 manata, Almaniyadan 11 manata, Finlandiyadan 11.6 manata, İrandan isə 7.3 manata idxal edib.

Dövlət Statistika Komitəsinin hesabatına əsasən, 2023-cü il ərzində ölkədə 27 min 22 ton kərə yağı istehsal edilib. Bu göstərici əvvəlki ilə müqayisədə 4.4% çoxdur.

Qeyd edək ki, hesabat dövründə Azərbaycanda kərə yağı istehsalı idxaldan 62.8% çox olub.

Azərbaycanda futbol üzrə Premyer Liqada əcnəbi futbolçulara qoyulan məhdudiyyət aradan qaldırıla bilər. Fevralın 1-də məsələ ilə bağlı Azərbaycan Futbol Federasiyaları Assosiasiyasının (AFFA) nəzdində fəaliyyət göstərən klublar komitəsinin növbəti iclası keçirilib.

Məlumatla görə, digər məsələlərlə yanaşı, əcnəbi oyunçulara (legionerlərə) qoyulan limit məsələsi də müzakirə olunub. Sonda ortaq qərar qəbul etmək mümkün olmayıb.

Qeyd edək ki, Azərbaycan Premyer Liqa klubları əcnəbi futbolçularla bağlı limitin artırılması, hətta onun tam ləğvi təklifi ilə çıxış etmək niyyətindədir.

Xatırladaq ki, hazırda legionerlərlə bağlı məhdudiyyət belədir: meydançada 7 əcnəbi və 4 yerli oyunçu çıxmaqla. Nisbəti meydançada 8 əcnəbi oyunçuya çatdırmaq və ya ləğv etmək təklif olunur. Belə çıxır ki, yerli komandalar sırf legionerlərdən də ibarət

Legionerlərlə bağlı ilginclik - Azərbaycan futbolu nə qazanacaq?

Aqil Abbas: "Bunların hamısı pul üstündə gedən davalardır"

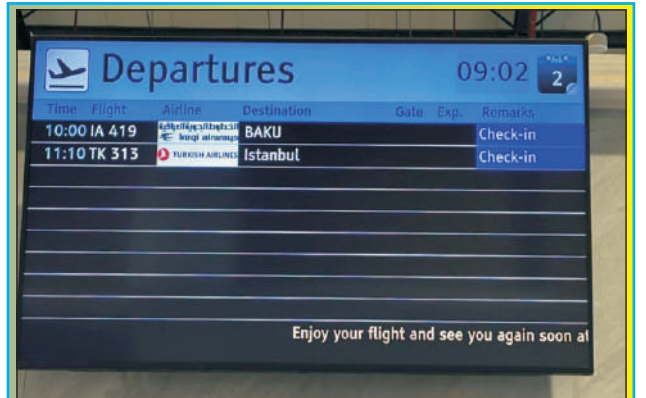
Natiq Muxtarlı: "İndi haqq yoluna qayıdırlarsa, qarşılarını almayaq"

Kənan Məstəliyev: "Çempionatımızın səviyyəsini legionerlərin sayı ilə artıracaq gücdə deyilik"

inkişaf etməyəcək. İndi şükür Allaha ki, "Kəpəz", "Qəbələ", "Turan" kimi bölgə komandaları var. Qalanları Bakı klubları sayılır. Belə futbolla milli komanda da inkişaf etmən. Təsəvvür edin ki, yağış yağa-yağa "Turan"ın stadionu dolu idi. Amma Bakıda elə yerlər var ki, yağış azacıq yağsa kimi, stadionda 200-300 tamaşaçı ancaq gəlir. "Şamaxı"nın niyə çıxardılar? Gül kimi komanda idi. Oyununa çoxlu sayda insan gəlirdi. Müəyyən güzəştlər olunmalı-

yerli oyunçu daxil etsin. Belə məqamda klublar məcbur qalaraq rəqabətə davam gətirməyən yerli futbolçulardan yararlanırlar. Amma bu, məsələnin bir tərəfidir. Həmin yerli futbolçular menecerlərlə birləşərək bundan maksimum yararlanırlar. Öz qiymətlərini süni şəkildə artırmaqla. Vaxt olub ki, bu limit ucbatından yerli futbolçular klublardan aya 50 min dollar məvacib tələb ediblər. Amma onlardan qat-qat səviyyəli legionerlər ayda cəmi 20-25

qını rəqabət nəticəsində əldə etməlidir. İnkişaf rəqabət olan yerdədir. AFFA isə bu rəqabət mühitini məhv edib. Dünyanın milli futbol ölkələrində limit yoxdur. Limit olmayan ölkələrdə həm milli komanda güclüdür, həm də klublar rəqabətə davamlıdır. Türkiyədə bir müddət limit tətbiq edildi. Eyni problemləri onlar da yaşadılar. Klublar Avropada rəqabətə davamlı ola bilmədilər, yerli futbolçular Türkiyədə çox məvacib aldıqları üçün xaricə getməyə

Kərkükdən Bakıya ilk reys açılıb

"İraqi Airways" aviaşirkəti ilk dəfə olaraq Kərkükdən Bakıya uçuşlara başlayıb. "APA-Economics" xəbər verir ki, bu barədə Azərbaycanın İraqdakı səfiri "X" sosial şəbəkəsindəki hesabında paylaşım edib.

Məlumatla görə, gələcəkdə Ərbil-Bakı və Bəsre-Bakı reyslərinin açılışı da planlaşdırılır.

"Bu gün ilk dəfə olaraq Kərkükdən Bakıya uçuş başlayıb. Növbəti sırada Ərbil-Bakı və Bəsre-Bakı reysləri var", - paylaşımında qeyd olunur.

ola bilər? Bu Azərbaycan futbolunun, o sırada uşaq futbolunun inkişafına nə verəcək? Dünya təcrübəsi nə deyir?

Deputat Aqil Abbas bu istiqamətdə kifayət qədər sərt danışaraq, belə bir qərar qəbul olunarsa, bunun axmaqlıq olacağını bildirdi: "Azərbaycanda uşaq futbolu nəinki zəifdir, ümumiyyətlə, yoxdur. Digər tərəfdən legioner limitini ləğv etmək axmaqlıq olardı. Necə olur, pulun varsa, get istədiyin futbolçunu oradan-buradan gətir ki, Azərbaycan futbolu yetişmir. Bu qərar qəbul olunsaydı, böyük səhv etmiş olardı. Bunların hamısı pul üstündə gedən davalardır. O məsələlərin üzərində çox dayanmaq istəmirəm. Hazırda uşaq futbolu 2-3 klubda var. "Qəbələ"nin adını çəkək. Bu klub da uşaq yetişdirən kimi, tutub elindən alırlar. Regionlarda futbol inkişaf etmədən ölkədə futbol

dir. İndi "Qəbələ" ilə bağlı eyni ssenari gedir. "Qəbələ"ni artıq "Xəzər Lənkəran"ın güününə salmaqdadırlar. Düşünürəm ki, istədiklərinə də nail olacaqlar. Qəbələdə futbol üçün hər cür şərait var. İndi bu şəhərin klubunu niyə bu günə qoyurlar? Demək, başqa niyyətlər var".

Tanınmış idman yazarı Natiq Muxtarlı isə fərqli düşüncəyə. O, bu qərarı dəstəkləyir: "AFFA-nın bu qərarı çox gecikib. Amma yenə də şükür edək ki, gec də olsa, "ağılların" və futbolun, xüsusən də klub futbolunun inkişafını engelleyen bu limiti ləğv etmək istəyirlər. Legioner limiti Azərbaycanda klub futboluna böyük ziyan vurub, bu illər ərzində. Səbəblərini açıqlayaq: Azərbaycanda uşaq futbolu olmayıb, yeni ölkədə futbolçu yetişdirilməyib. Amma AFFA uzun illər ərzində klubları məcbur edib ki, heyətə 5

min dollara oynayırlar. Azərbaycanda uzun illər rəqabət pozulub limitə görə. Yerli futbolçular tam arxayın olublar ki, klublar onları oynatmağa məcburdurlar. Ona görə də, nə öz üzərlərində çalışıblar, nə də legioner həyatı yaşamağa meyilli olublar. Ağlasığmaz miqdarda məvacib alaraq gün keçiriblər, Azərbaycanda. Bu da, son nəticədə futbolun inkişafına böyük zərər vurub. AFFA-da bu ideyanı dəstəkləyənlərin bir argumenti vardı: Yerli futbolçu oynayıb inkişaf etməlidir. Amma uzun illər ərzində bu limitdən yararlanıb daim meydanlarda olan bircə yerli futbolçunun da inkişaf etdiyini görmədik, onların heç birinə xaricdən təklif gəlmədi. Birdəfəlik başa düşmək lazımdır, heç bir məşqçi səviyyəli yerli futbolçunu ehtiyatda saxlayıb legioneri oynatmaz. Deməli, yerli futbolçu oynamaq haq-

qı meyil göstərmədilər. Amma sonradan limiti ləğv etdilər. Xeyli türk futbolçu xaricə üz tutdu, milli komanda inkişaf etdi, klubların səviyyəsi yüksəldi. Amma Türkiyə futbolunda da böyük qarşıdurmalar, yenidən limitin tətbiqini istəyən qruplaşmalar var. Yeni qərara əsasən, 2024/2025 mövsümündən etibarən klubların transfer etdikləri əcnəbi futbolçu sayı 14-dən 12-yə endiriləcək. Limit üç mövsüm bu qaydada tətbiq edildikdən sonra say 11-ə düşəcək. Ancaq oyun günü iştirak ərizəsinə limit tətbiq edilməyəcək. Yeni klublar meydana 11 əcnəbi ilə çıxmaqla. Amma şəxsən mən bu təklifi hələ 2014-cü ildə AFFA-ya vermişdim. Onda limit "6+5" idi, Azərbaycan futbolunda. Ancaq nə fayda, AFFA rəhbərliyini futbolun inkişafı yox, çirkli vəsaitin "yuyulması" maraqlandırır. İndi

haqq yoluna qayıdırlarsa, qarşılarını almayaq, qayıtsınlar, gec də olsa, futbolun inkişafı önündə dayanan böyük bir maneəni götürsünlər".

İdman mütəxəssisi Kənan Məstəliyev limitdə heç bir dəyişikliyə əsas görmür: "Hal-hazırda legioner limitini artırmağa və ya azaltmağa heç bir ehtiyac yoxdur. Amma indiki legioner limiti çox yaxşıdır, Azərbaycan futbolunun hazırkı gedişatının inkişaf etməsi üçün yetərli saymaq olar. Məsələ bundan ibarətdir ki, bəli, Azərbaycan çempionatının səviyyəsinin artırılması çox vacibdir. Çünki çempionat güclü olanda ona maraq da çox yüksək olur, daha populyar yarış keçirilir. Futbolçular üçün də çempionat cəlbedici olur. Yerli futbolçular daha maraqlı olacaqlar. Amma etibar edək ki, Azərbaycan çempionatına gələn legionerlərin səviyyəsi o qədər də qənaətbəxş sayılmır. "Qarabağ" və 1-2 klubu çıxmaq şərti ilə səviyyəli oyunçular gətirilmir. Düzdür, limit və müəyyən şərtlər qoyulub ki, milli komanda oyunçusu olsun və.s. Amma bu da yetərli deyil. Hələ də görürük ki, 7+4-dür, dünyanın hər küncündən oyunçular gəlir, lakin səviyyə baxımından yerli futbolçuları üstələmirlər. Ehtiyatda qalan legionerlər də çoxdur. Biz desək ki, limit götürülsə, say artsa, çempi-

onatda rəqabət daha da artacaq, yerli futbolçular heyətə düşmək üçün daha çox çalışacaqlar, bu razılaşma olardı. Hazırda bu məsələnin müzakirəsi belə doğru deyil. Klublar Komitəsinin son iclasında da bu məsələ müzakirə edilib və məlum olduğu kimi, ikitirlik yaranıb. Ortaq fikir birliyi yaranmayıb. Bu da normaldır. Hal-hazırda çempionatımızın səviyyəsini legionerlərin sayı ilə artıracaq gücdə deyilik. Burada bir məsələ də var. Əvvəl əsas liqa və bir də yarımcı ikinci liqa var idi. İndi isə, əsas, birinci və region liqaları var. Futbolçuların daha yuxarı yerlərdə özlərini göstərmələri üçün şans olmalıdır. Məsələn, birinci liqada yaxşı oynayan futbolçu əsas liqada oynamaq üçün çətinlik yaşaya bilər. Biz buna şərait yaratmalıyıq. Onları bu 4 yerə ayırmaqla azından özlərini göstərmələrinə şərait yaratmış oluruq. Bu baxımdan düşünmürəm ki, hazırda legioner limitində dəyişik etməyə heç bir ehtiyac yoxdur. Zəhmət olmasın futbolçularda özündən razılıq var. Sifariş ərizəsinə düşənlər sonradan rahat olurlar ki, onsuzda yerimə kimisə tapa bilməyəcəklər, yəni əsas heyətdə oynayacam. Bir sözə hələ ki, indiki mərhələdə limitdə dəyişikliyə bir ehtiyac görmürəm".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Məsvat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 21 (8394) 3 fevral 2024

ABŞ süni intellekt dövrünə hazır deyil

ABŞ prezidentliyinə keçmiş namizəd və xeyriyyəçi Endryu Yanq bildirib ki, ABŞ süni intellektin (AI) təsirinə hazır deyil. "Süni intellekt çox güclü texnologiya və alətlər dəstidir və alətlərdə müsbət və ya mənfi heç nə yoxdur. Lakin alətlərin necə istifadə oluna biləcəyi ilə bağlı müsbət və mənfi şeylər var. Süni intellektlə dramatik dəyişikliklər baş verəcək. Bizim qurumlarımız heç bir şəkildə buna hazır deyil", - deyə Yanq bildirib. Qeyd edək ki, bundan əvvəl "Microsoft"un yaradıcısı Bill Qeyts süni intellekti proqramçılar üçün faydalı adlandırmışdı.

Norveçdə son 30 ilin ən güclü qasırğası - minlərlə ev işıqsız qalıb

Mərkəzi və şimal Norveçin sahil-yanı əraziləri son 30 ilin ən güclü fırtınası olan İnqunn qasırğasının təsirləri ilə mübarizə aparır. Küləyin sürəti bəzi yerlərdə saatda 180 kilometrə çatıb. Qeyd olunur ki, Bergen şəhərində külək 14 sərnisiyi daşıyan avtobusu avtomobil yolundan çıxarıb. İtkilərin qarşısı alınıb. Fırtına bəzi ərazilərdə daşqınlara səbəb olub və bələdlərin hərəkətini dayandırılıb. Bir çox məktəblər bağlanıb, polis sakinlərə evlərini tərk etməyi tövsiyə edib. Minlərlə ev işıqsız qalıb. Qasırğanın təsirinə ən çox məruz qalan şəhərlərdən biri olan Budyo tamamilə bağlanıb.

Meteoroloqlar sahil xəttində yerləşən ərazilər üçün ən yüksək risk səviyyəsini bildiren qırmızı xəbərdarlıq ediblər. Həmin ərazilərdə yaşayan sakinlərə sığınacaq axtarmaq və mümkün uzunmüddətli elektrik kəsintilərinə hazırlaşmaq tövsiyə olunub.

Çində iflic olan xəstənin hərəkətliliyi bərpa edilib

Çin alimləri iflic olan xəstənin bədənində implant yerləşdirməklə bəzi motor funksiyalarını bərpa edə biliblər. Bu barədə yerli KİV Pekin Tsinghua Universitetinin mətbuat xidmətinə istinadən məlumat yayıb. Məlumatla görə, alimlər bunun üçün universitetdə hazırlanmış orijinal neyroimplantdan istifadə ediblər.

Belə bir əməliyyat Çində ilk dəfədir həyata keçirilib. İki

285 yaşlı limon hərəcə 1780 dollara satılıb

4-də Miss Baxsterə verildiyi barədə yazı olub. Meyvənin də tarixi dəyəri olduğuna qərar verən hərəcə evi onu da auksiona çıxarıb.

Şkaf cəmi 40 dollara satıldığı halda, bir alıcı limon üçün 1780 dollar ödəyib. Sitrusun yeni sahibi onunla nə etməyi planlaşdırdığını açıqlamayıb.

Moskvada sərgidə mühafizəçi rəsmi bir hissəsini qoparıb yeyib

lər. Bunun hansı şəraitdə baş verdiyini öyrənmək üçün onlar müşahidə kameralarına baxmaq qərarına gəliblər.

Görüntülərdə mühafizəçinin eksponata yaxınlaşaraq bir hissəsini qopardığı aydın olub. Sonra o, fragmenti ağzına qoyur və yeməyə çalışır. Kişi yuxusuz gecə keçirdiyini, yorğun olduğunu, nə etdiyini anlamadığını bildirib. Hadisədən sonra mühafizəçi işdən uzaqlaşdırılıb. Bildirilib ki, eksponat tezliklə bərpa olunacaq.

sikkə ölçüsündə olan çip 2023-cü ilin payızında 2010-cu ildə yol-nəqliyyat hadisəsi nəticəsində iflic olan bir kişiye implantasiya edilib. Maşın öyrənmə alqoritmindən istifadə edərək üç aylıq müntəzəm məşqlərdən sonra xəstə müstəqil olaraq yeyib-içə bilib.

İnsan orqanizminə yerləşdirilən çip insan intellektini kompüterlə birləşdirməyə qadirdir. Onun istifadə potensialına gələcəkdə iflic olan şəxsin idrak qabiliyyətlərinin artırılması da daxildir.

Yuxusuzluqla mübarizə üçün gözlənilməz məhsul açıqlandı

Yuxusuzluqla mübarizə üçün gecələr duza qoyulmuş kələm yemək məsləhətdir. Bu barədə rusiyalı həkim reabilitoloq Serqey Aqpkın məlumat verib. Onun sözlərinə görə, kələm turşusu dərin fermentasiya məhsulu olduğundan yuxusuzluqdan əziyyət çəkən insanlara kömək edə bilər.

"Demək olar ki, bütün dərin fermentləşdirilmiş məhsullar, o cümlədən duza qoyulmuş kələm, bağırsağ mikroflorası vasitəsilə beyində müsbət dəyişikliklərə səbəb olur. Beləliklə də insanların yuxusu yaxşılaşır və narahatlığı azalır. Ona görə şam yeməyində kələm turşusu yemək pis fikirdir deyil", - deyə o vurğulayıb.

Bunları bilirsinizmi?

- * Hər gün dünya əhalisinin 1/7-i ac qalır.
- * Dünyanın 1/3-i müharibə bölgəsidir.
- * Siqaret çəkənlərin 82%-i inkişaf etmiş ölkələrdə yaşayır.
- * Bir yaponiyalı qadının orta yaş həddi 84 ildir,amma, bir botsvanalı qadının orta yaş həddi 34-dür.
- * Afrikada 30 milyon QİÇS xəstəsi var.
- * Dünyada baş verən müharibələrin 1/4-i təbii sərvətləri ələ keçirmək üçün başlanılır.
- * Hər il 10 dillə danışmaq azalıb, itir. Yeni 10 dil məhv olur.
- * İntiharla ölənlərin sayı müharibədə ölənlərin sayından artıqdır.
- * Hər il 2 milyon gənc qız sünnət olunur.
- * Dünyada hal-hazırda gedən müharibələrdə 300 min uşaq vuruşur.
- * Dünyada 27 milyon kölə var.
- * Yoxsul ailələrdə böyüyən uşaqların psixologiyası, varlı ailələrdə böyüyən uşaqların psixologiyasından daha problemli olur.
- * Amerikanın BMT-yə 1 milyarddan artıq borcu var.
- * Rusiyada hər il 12 mindən artıq qadın ailə məişət zorakılığının qurbanı olur.
- * Amerika və İngiltərə dünya ölkələri arasında erkən hamilələrin sayına görə birinci yerdədir.
- * 15 yaşındakı ingilislərin yarısı narkotikdən istifadə edir, 1/4-i isə siqaret çəkir.
- * Çində 44 milyon qadın itkin düşənlər siyahısındadır.
- * 2002-ci ildə baş verən edam cəzalarının 82%-i ABŞ, Çin və İranda baş verib.

Sosial şəbəkələrdə yeməklə bağlı paylaşımlara baxmaq ziyanlıdır

İnternetdə qeyri-sağlam qidaların şəkillərinə baxmaq iştahı artırır və qida pozğunluqlarına səbəb ola bilər. Bu barədə Livan Amerika Universitetinin alimləri araşdırma aparıblar.

Məlumatla görə, tədqiqatda 18-24 yaş arası 63 nəfər iştirak edib. 15 dəqiqə ərzində iştirakçıların yarısı sosial şəbəkədə yeməklərin (əsasən fast food) şəkillərinə, qalan könüllülər təbiətin, binaların və müxtəlif heyvanların təsvirlərinə baxıblar. Bu mərhələni başa vurduqdan sonra iştirakçılardan əhval-ruhiyyələrini bildirmələri və acıqlarının şiddətini qiymətləndirmələri istənilib.

Yemək fotolarına baxan könüllülər neytral fotolar qrupundakılara nisbətən daha çox aclıq hiss etdiklərini bildiriblər. Virtual nahar üçün məhsul seçimi ilə bağlı eksperimentin sonrakı mərhələsində onlar daha çox pizza, kartof qızartması və burgerləri seçiblər. Bir həftə sonra tədqiqatın təşkilatçıları qrupları dəyişərək təcrübəni təkrarlədilər. Övvəllər yemək şəkillərinə baxan iştirakçılardan sosial şəbəkədə neytral fotoşəkillər (təbiət, heyvanlar, memarlıq) olan lenti vərəqləmək istənilib. Ayrılmış 15 dəqiqəlik baxışı tamamladıqdan sonra könüllülər virtual nahar hazırlayarkən daha çox salatlarla və quş ətinə üstünlük veriblər.

Tədqiqatçılar qeyd ediblər ki, yemək şəkillərinə baxmaq insanın nə qədər tox olmasından asılı olmayaraq aclıq səviyyəsini artırır. Bu, vizual aclıq adlanır. Alimlər əlavə edib ki, qeyri-sağlam qida ilə bağlı sosial media məzmununa məruz qalma əhval-ruhiyyəyə mənfi təsir edir və yağlı və yüksək kalorili qidalara həvəsi artırır. Bu, qeyri-sağlam yemək davranışına səbəb ola bilər.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnib, "Son dakika" MMC-nin mətbəəsində çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisensiya N: B 114
SAYI: 1.500